

« « ARTYKUŁY « «
Karol Juszka

Doktrynalny i badawczy przegląd literatury związanej z badaniami własnymi efektywności instytucji warunkowego umorzenia postępowania karnego¹

Doctrinal and research review of literature related with personal research of efficiency of the institution of the conditional discontinuation of criminal proceedings

I. WSTĘP

Warunkowe umorzenie postępowania karnego będąc oryginalną polską instytucją, wprowadzoną do polskiego kodeksu karnego w 1969 r.² jako jeden ze sposobów reakcji na popełnione przestępstwo, stanowi, od wskazanej wyżej daty, przedmiot wieloaspektowych badań i analiz.

Celem artykułu jest przedstawienie doktrynalnego i badawczego przeglądu literatury podejmującej problematykę tytułowej instytucji. Punktem wyjścia niniejszej prezentacji jest analiza badań własnych akt sądowych 405 spraw dotyczących efektywności insty-

tucji warunkowego umorzenia postępowania karnego z lat 2003-2009. Prezentacja i analiza niniejszej literatury zostanie przedstawiona poprzez kolejne etapy postępowania karnego.

I. DOKTRYNALNY I BADAWCZY PRZEGLĄD LITERATURY

Pierwsza grupa podejmowanych przez doktrynę zagadnień koncentruje się wokół miejsca, charakteru i istoty warunkowego umorzenia postępowania karnego.

Punktem wyjścia do niniejszej grupy zagadnień była analiza względów humanitar-

¹ Praca naukowa finansowana ze środków na naukę w latach 2009-2013 jako projekt badawczy Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego Nr N N110 121537.

² Ustawa z dnia 19 kwietnia 1969 r. - Kodeks karny (Dz. U. z 1969 r., nr 13, poz. 94 z późn. zm.).

nych i utylitarnych wprowadzenia przedmiotowej instytucji³, cech wszystkich środków probacyjnych⁴, czterech zasadniczych modeli probacji: angloamerykańskiego, francusko-

belgijskiego, skandynawskiego oraz niemieckiego⁵ a także rzadko podejmowanej problematyki efektywności warunkowego umorzenia postępowania karnego⁶.

³ A. Zoll, *Materialnoprawna problematyka warunkowego umorzenia postępowania karnego*, Zeszyty Naukowe UJ Prace Prawnicze, z. 62, Warszawa - Kraków 1973, s. 6-7.

⁴ W. Wróbel, A. Zoll, *Polskie prawo karne. Część ogólna*, Społeczny Instytut Wydawniczy Znak, Kraków 2010, s. 470-472; A. Zoll (w:), *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz do art. 1 - 116 k.k.*, pod red. A. Zolla, t. I, wyd. 3, Wyd. LEX a Wolters Kluwer business, Warszawa 2007, s. 824; K. Indeck, A. Liszewska, *Prawo karne materialne. Nauka o przestępstwie, karze i środkach penalnych*, Dom Wydawniczy ABC, Warszawa 2002, s. 337; R. Skarbek (w:), *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz do art. 32-116 k.k.*, pod red. M. Królikowskiego, R. Zawłockiego, t. II, Wyd. C.H. Beck, Warszawa 2010, s. 427; A. Marek, *Stopień społecznego niebezpieczeństwa czynu jako podstawa umorzenia postępowania karnego*, Wyd. PWN, Toruń 1970, s. 150; J. Giezek (red.), *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz*, Wyd. LEX a Wolters Kluwer business, Warszawa 2007, s. 489; K. Indeck (red.), *Podstawy prawa i postępowania karnego*, Wydawnictwo Naukowe Wyższej Szkoły Kupieckiej, Łódź 2009, s. 135; L. Jurysta, M. Krawczyk (w:), *Zapobieganie i zwalczanie przestępczości w Polsce przy zastosowaniu probacyjnych środków karania*. Materiały konferencji zorganizowanej przez Komisję Ustawodawstwa i Praworządności pod patronatem Marszałka Senatu RP Longina Pastusiaka w dniach 1-2 grudnia 2003 r., przy współudziale Rzecznika Praw Obywatelskich, Ministra Sprawiedliwości, Centralnego Zarządu Służby Więziennej oraz Stowarzyszenia Pomocy Społecznej, Rehabilitacji i Resocjalizacji im. H. Ch. Kofoeda w Siedlcach, Kancelaria Senatu RP, Warszawa 2004, s. 528.

⁵ A. Marek, S. Waltoś, *Podstawy prawa i procesu karnego*, wyd. 4, Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis, Warszawa 2008, s. 130; L. Gardocki, *Prawo karne*, wyd. 16 zmienione, Wyd. C.H. Beck, Warszawa 2010, s. 183-184; E. Blaski (red.), *Prawo karne. Repetytorium*, wyd. 3, Wyd. Oficyna a Wolters Kluwer business, Warszawa 2008, s. 196; T. Koziół, *Mechanizmy selekcji w stosowaniu warunkowego umorzenia postępowania karnego*, Kraków 2007, (rozprawa doktorska obroniona na WPIA UJ), s. 27; M. Leonieni, W. Michalski, *Warunkowe umorzenie postępowania karnego (Uwagi de lege ferenda)*, NP 1973, nr 9, s. 1242; M. Bojarski (red.), *Prawo karne materialne. Część ogólna i szczególna*, wyd. 4, Wyd. LexisNexis, Warszawa 2010, s. 343-344; G. Rejman (red.), *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz*, Wyd. C.H. Beck, Warszawa 1999, s. 991; A. Marek (w:), *System prawa karnego. Kary i środki karne*, pod red. M. Melezini, t. VI, Wyd. C.H. Beck, Instytut Nauk Prawnych PAN, Warszawa 2010, s. 934; P. Stępiak, *Propozycje zmian organizacyjnych w zakresie stosowania środków probacji (w:), Problemy nauk penalnych. Prace ofiarowane Pani Profesor Oktawii Górniak*, pod red. L. Tyszkiewicz, Wyd. UŚ, Katowice 1996, s. 176; A. Marek, *Prawo karne*, wyd. 10, Wyd. C.H. Beck, Warszawa 2011, s. 295; M. Cieślak, *Prawo karne. Zarys instytucji i naczelné zasady*, Wyd. Oficyna a Wolters Kluwer business, Warszawa 2010, s. 206; A. Marek, *Kodeks karny. Komentarz*, wyd. 5, Wyd. LEX a Wolters Kluwer business, Warszawa 2010, s. 218.

⁶ A. Zoll, *Materialnoprawna...*, op. cit., s. 188, 189; por. C. Kulesza, *Efektywność udziału obrońcy w polskim procesie karnym w perspektywie prawnoporównawczej*, Kantor Wydawniczy Zakamycze, Kraków 2005, s. 21-53; C. Kulesza, *Uwarunkowania efektywności prawa do obrony w znowelizowanym kodeksie postępowania karnego (w:), Problemy znowelizowanej procedury karnej*, pod red. Z. Sobolewskiego, G. Artymiak. Cz. P. Kłaka, Kantor Wydawniczy Zakamycze, Kraków 2004, s. 12; J. Wilkin, *Efektywność a sprawiedliwość jako problem ekonomiczny (w:), Efektywność a sprawiedliwość*, pod red. J. Wilkina, Wyd. Key Text, Warszawa 1997, s. 25; M. Świerk, *Spojrzenie na efektywność z perspektywy austriackiej szkoły ekonomii (w:), Efektywność źródłem bogactwa narodów*. Streszczenia referatów i komunikaty z III Konferencji Naukowej w Piechowicach, 21-23 stycznia 2008, Wydawnictwo Społecznej Wyższej Szkoły Przedsiębiorczości i Zarządzania, Wrocław-Brodnica 2008, s. 91; P. Głowicki, G. Łasiński, *Efektywność w organizacji w aspekcie zachowań indywidualnych (w:), Efektywność źródłem...*, op. cit., s. 30; N. Klatka (w:), *Mały słownik cybernetyczny*, pod red. M. Kempisty, Wyd. Wiedza Powszechna, Warszawa 1973, s. 93 oraz T. Kotarbiński, *Niektóre zagadnienia epistemologii pragmatycznej (w:), Problemy efektywności badań naukowych*. Materiały sympozjum naukoznawczego 26 XI 1970, WAP, Warszawa 1971, s. 79, cyt. za: T. Pszczołowski, *Mała encyklopedia prakseologii i teorii organizacji*, Wyd. Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław, Warszawa, Kraków, Gdańsk 1978, s. 60; K. Piłejko, *Prakseologia-nauka o sprawnym działaniu*, Wyd. PWN, Warszawa 1976, s. 202; M. Leonieni, W. Michalski, *Efektywność warunkowego umorzenia postępowania karnego w praktyce sądowej*, Wydawnictwo Prawnicze, Warszawa 1975, s. 5-7 oraz T. Kotarbiński, *Traktat o dobrej robocie*, wyd. 5, Wyd. Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław, Warszawa, Kraków, Gdańsk 1973, s. 113, cyt. tamże, s. 38-45; M.O. Warren, *Correctional Treatment In Commun its Settings: A Report of Current Research*, Washington 1972, cyt. za: A. Marek, *Rola amerykańskiej probacji i jej efektywność*, AUNC 1978, Prawo XVI, z. 89, s. 226; A. Kordik, *Warunkowe zawieszenie wykonania kary w systemie środków probacyjnych i jego efektywność*, Wyd. Kolonia Limited, Wrocław 1998, s. 139; W. Ciechanowicz, *Efektywność warunkowego umorzenia postępowania karnego w praktyce prokuratury wojskowej*, WPP 1978, nr 2, s. 220-221; L. Bogunia, W. Rodakiewicz, *Problemy wykonywania warunkowego umorzenia postępowania karnego (w:), NKPK, t. XVI, Wyd. UWr., Wrocław 2004, s. 203; K. Hamai i in. (red.), *Probation Round the World. A Comparative Study*, London-New York 1995, cyt. za: A. Marek, *Prawo karne...*, op. cit., Warszawa 2011, s. 295; E. Skrętowicz, *Problem efektywności i sprawności wykonania kary ograniczenia wolności*, Pal. 1976, nr 12, s. 42-43; S.T. Reid, *Crime and Criminology*, Hinsdale, Illinois 1976, s. 633, cyt. za: A. Marek, *Rola...*, op. cit., s. 224.*

Miejsce oraz materialno-formalny charakter warunkowego umorzenia postępowania karnego⁷ został podkreślony

w ujęciu definicyjnym tej instytucji⁸, stosowanej w zasadzie do drobnej przestępczości⁹.

⁷ A. Zoll, *Charakter prawny orzeczenia o warunkowym umorzeniu postępowania karnego*, WPP 1971, nr 1, s. 35; M. Cieślak, *Materialnoprawne oblicze warunkowego umorzenia*, PiP 1971, z. 3-4, s. 615; A. Gerecka-Żołyńska, P. Mazur, H. Paluszkiwicz, *Kilka uwag o instytucji warunkowego umorzenia postępowania na tle jej związków z prawem materialnym i formalnym (w:) Współzależność prawa karnego materialnego i procesowego*, pod red. Z. Cwiakalskiego, G. Artymiak, Wyd. Oficyna a Wolters Kluwer business, Warszawa 2009, s. 271; M. Królikowski, R. Zawłocki (red.), *Kodeks...*, s. 430; J. Kłosiński, *Raport z badań dotyczących warunkowego umorzenia postępowania karnego*, Prz. Pol. 2007, nr 2, s. 147; A. Marek, *Istota i skutki warunkowego umorzenia postępowania karnego*, PiP 1970, z. 11, s. 948; A. Marek, *Wina a warunkowe umorzenie postępowania*, NP 1971, nr 5, s. 676-677; A. Marek, *W sprawie charakteru prawnego orzeczenia o warunkowym umorzeniu postępowania*, WPP 1971, nr 4, s. 430.

⁸ A. Zoll, *Charakter...*, op. cit., s. 46; I. Fredrich-Michalska, B. Stachurska-Marcińczak (red.), *Nowe kodeksy karne z 1997 r. z uzasadnieniami*, Wydawnictwo Prawnicze, Warszawa 1997, s. 161; H.J. Schneider, *Terapia na wolności alternatywną pobytu w zakładach karnych (w:) Problemy współczesnej penitencjarystyki w świecie*, pod red. B. Hołysta, Wydawnictwo Prawnicze, Warszawa 1987, s. 67, cyt. za: R. Skarbek (w:) *Kodeks...*, op. cit., s. 429; E.A. Wdzięczna, *Warunkowe umorzenie postępowania karnego w świetle koncepcji sprawiedliwości naprawczej*, wyd. 1, Wyd. TNOiK „Dom Organizatora”, Toruń 2010, s. 109.

⁹ A. Zoll, *„Drobna przestępczość” jako problem dogmatyki prawa karnego i polityki karnej (w:) Zasady procesu karnego wobec wyzwań współczesności. Księga ku czci Profesora Stanisława Waltośa*, pod red. J. Czapskiej, A. Gaberle, A. Światłowskiego, A. Zolla, Wydawnictwa Prawnicze PWN, Warszawa 2000, s. 450; J. Warylewski, *Prawo karne. Część ogólna*, wyd. 4, Wyd. LexisNexis, Warszawa 2009, s. 457; E. Bieńkowska, J. Skupiński, *Warunkowe umorzenie postępowania karnego w praktyce prokuratorskiej (w świetle badań statystycznych)*, St. Praw. 1988, z. 3, s. 53; M. Leonieni, *Jak jest - co poprawić?*, GSIP 1972, nr 4, s. 3; M. Leonieni, *Warunkowe umorzenie postępowania w świetle Wytycznych Sądu Najwyższego*, NP 1971, nr 7-8, s. 1054-1056; M. Leonieni, W. Michalski, *Zakres zobowiązań przy warunkowym umorzeniu postępowania karnego*, SKiP 1974, t. 1, s. 47-48; Z. Halota, B. Wojewódzki, *Instytucje kodyfikacji karnej w praktyce postępowania przygotowawczego*, NP 1971, nr 2, s. 155; H. Paluszkiwicz, *Refleksje o perspektywach rozwoju karnoprocesowej regulacji warunkowego umorzenia postępowania karnego (w:) Reforma prawa karnego. Propozycje i komentarze, Księga ofiarowana Profesor Barbarze Kunickiej-Michalskiej*, pod red. J. Jakubowskiej - Hara, C. Nowaka, J. Skupińskiego, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2008, s. 381-382; J. Bednarzak, *Warunkowe umorzenie postępowania karnego w świetle wytycznych Sądu Najwyższego*, Probl. Praw. 1971, nr 10, s. 4; T. Stadnicki, *Probacja przy warunkowym umorzeniu postępowania karnego*, Służba MO 1979, nr 3, s. 357, 374; J. Bafia, *Wzbogacenie środków zwalczania drobnej przestępczości*, PiP 1968, nr 4-5, s. 637-638; W. Świda, *Projekt kodeksu karnego z 1968 r. ze stanowiska polityki kryminalnej*, PiP 1968, nr 4-5, s. 624-625; K. Maksymowicz, *W poszukiwaniu nowych środków zwalczania przestępczości w RFN*, ZNIBPS 1981, nr 14, s. 203-213, cyt. za: K. Maksymowicz, *Warunkowe umorzenie postępowania karnego w projekcie zmian przepisów prawa karnego*, NP 1983, nr 3, s. 105; K. Buchała, *Niektóre problemy nowelizacji przepisów części ogólnej kodeksu karnego*, NP 1981, nr 5, s. 88; T. Koziół, *Z problematyki warunkowego umorzenia postępowania karnego*, CzPKiNP 2000, z. 2, s. 9; K. Nowicki, *Warunkowe umorzenie postępowania a warunkowe zawieszenie wykonania kary (w:) NKPK, t. V, Wyd. UWr., Wrocław 2000, s. 35-36; M. Kupiec, Warunkowe umorzenie postępowania karnego a wynikające z przestępstwa cywilne roszczenia majątkowe (w:) NKPK, t. X, Wyd. UWr., Wrocław 2002, s. 128; M. Kupiec, *Niektóre problemy warunkowego umorzenia postępowania karnego na posiedzeniu przed rozprawą na tle postępowań szczególnych (w:) NKPK, t. XI, Wyd. UWr., Wrocław 2002, s. 177; B. Stańdo-Kawecka, Prawne podstawy resocjalizacji*, Kantor Wydawniczy Zakamycze 2000, s. 214; A. Kabat, Z. Młynarczyk, *Uwagi o stanie realizacji kodyfikacji karnej*, NP 1975, nr 10-11, s. 1439; D. Gorzkiewicz, *Warunkowe umorzenie postępowania karnego w praktyce (uwagi de lege ferenda do art. 66§3 k.k.)*, WPP 2007, nr 4, s. 59; A. Grześkowiak (red.), *Prawo karne*, wyd. 2, Wyd. C.H. Beck, Warszawa 2009, s. 216; B. Kunicka-Michalska, *W sprawie utrzymania instytucji warunkowego umorzenia postępowania karnego*, PiP 1982, z. 9, s. 117; B. Kunicka-Michalska, *Rola warunkowego umorzenia w polityce karnej (w:) Polityka karna w Polsce 1970-1980*, red. J. Skupińskiego, t. I, Wyd. Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wyd. PAN, Wrocław, Warszawa, Kraków, Gdańsk, Łódź 1989, s. 71; M. Bojarski (red.), *Prawo...*, op. cit., s. 345; M. Leonieni, *Warunkowe umorzenie postępowania karnego w praktyce sądowej*, ZPA 1971, nr 20, s. 3; A. Marek, *W sprawie...*, s. 440; P. Piszczek, *Orzecznictwo Sądu Najwyższego, Prawo karne*, wyd. 2, Wyd. Iustitia, Białystok 1995, s. 42; I. Andriejew, W. Świda, W. Wolter, *Kodeks karny z komentarzem*, Wydawnictwo Prawnicze, Warszawa 1973, s. 152; H. Paluszkiwicz, *Warunkowe umorzenie postępowania karnego w stadium postępowania przed sądem (w:) Nowy Kodeks postępowania karnego*. Materiały z sesji naukowej „Nowy kodeks postępowania karnego” oraz III Zjazdu Katedr/Zakładów Postępowania Karnego, Lublin-Kazimierz Dolny 8-10 września 1997 r., pod red. E. Skrętowicza, I. Nowikowskiego, Wyd. UMCS, Lublin 1997, s. 74; E. Skrętowicz, *Charakter prawny orzeczenia warunkowo umarzającego postępowanie karne w świetle zasady domniemania niewinności (w:) Współczesny polski proces karny. Księga ofiarowana prof. Tadeuszowi Nowakowi*, pod red. S. Stachowiaka, t. VI, Prace WPIa UAM, Poznań 2002, s. 19; R. Góral, *Kodeks karny. Praktyczny komentarz*, Wydawnictwo Zrzeszenia Prawników Polskich, Warszawa 2007, s. 146; M. Kalitowski (w:) O. Górniok, S. Hoc, M. Kalitowski, S.M. Przyjemski, Z. Sienkiewicz, J. Szumski, L. Tyszkiewicz, A. Wąsek, *Kodeks karny. Komentarz do art. 1-116 k.k.*, Wyd. Arche, Gdańsk 2005, s. 601; K. Nowicki, *Warunkowe umorzenie postępowania karnego jako alternatywny środek polityki kryminalnej w polskim procesie karnym*, (nieopublikowana rozprawa doktorska), Wrocław 2001, s. 10; Z. Kubec, *O sędziowskim wymiarze kary na tle projektu k.k.*, PiP 1968, nr 7, s. 23.*

Podstawą wyboru zakresu badań własnych akt sądowych 405 spraw dotyczących efektywności instytucji warunkowego umorzenia postępowania karnego było w szczególności wprowadzenie wyłącznej kompetencji sądu do stosowania badanej instytucji warunkowego umorzenia postępowania karnego¹⁰ oraz formy wyroku jako jedynej przewidzianej dla orzekania tej instytucji¹¹, który

wydany zarówno w trybie art. 341 § 5 k.p.k., jak i w trybie art. 414 § 1 k.p.k., nie jest wyrokiem skazującym¹².

W literaturze przedmiotu tytułowa efektywność jest mierzona zarówno przez udany lub nieudany przebieg lub zakończenie okresu próby¹³, brak powrotności do przestępstwa¹⁴ lub określenie stopnia resocjalizacji sprawcy w zakresie utrwalenia właściwej po-

¹⁰ P. Kardas, M. Rodzyńkiewicz, *Projekt kodeksu karnego w świetle opinii sędziów i prokuratorów (część trzecia - środki karne, zasady wymiaru kar i środków karnych, powrót do przestępstwa oraz wolnościowe środki związane z poddaniem sprawy próbie)*, WPP 1996, nr 7-8, s. 100-101; M. Mozgawa (red.), *Kodeks karny. Praktyczny komentarz*, wyd. 3, Wyd. Oficyna a Wolters Kluwer business, Warszawa 2010, s. 167; J. Haber, *Recenzja książki: M. Leonieni, W. Michalski, Warunkowe umorzenie postępowania karnego w świetle ustawy i praktyki sądowej*, Pal. 1973, nr 4, s. 40-43; T. Bojarski, *Środki związane z poddaniem sprawcy próbie. Uwagi na tle rozwińzań k.k. z 1997 r.* (w:) *Księga Pamiątkowa ku czci Profesora Józefa J. Wąsika*, pod red. L. Bogunii, Wyd. UWr., Wrocław 1999, s. 63; M. Jachimowicz, *Istota i charakter prawny podjęcia postępowania warunkowo umorzonego*, Prok. i Pr. 2004, nr 10, s. 71-72; T. Bojarski (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, wyd. 3, Wyd. LexisNexis, Warszawa 2009, s. 154; H. Paluszkievicz, *Warunkowe umorzenie postępowania w projekcie k.p.k.*, Pal. 1994, nr 12, s. 53; B. Kunicka-Michalska, *Warunkowe umorzenie postępowania karnego w latach 1970-1977*, Wyd. Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wyd. PAN, Wrocław, Warszawa, Kraków, Gdańsk, Łódź 1982, s. 181-182; Z. Kubec, *O niektórych instytucjach w projekcie kodeksu karnego*, Pal. 1968, nr 10, s. 46-47; R. Kokot, *Warunkowe umorzenie postępowania w projekcie reformy prawa karnego* (w:) *PIPiA*, t. XXXI, red. J. Kolasa, Wyd. UWr., Wrocław 1995, s. 69-71; H. Paluszkievicz, *Zgoda oskarżonego na orzekanie o warunkowym umorzeniu postępowania karnego (rozważania de lege lata i de lege ferenda)*, RPEIS 1996, z. 4, s. 31; K. Nowicki, *Wybrane zagadnienia z zakresu warunkowego umorzenia postępowania na posiedzeniu przed rozprawą główną w świetle przepisów nowego k.p.k.* (w:) *NKPK*, Wyd. UWr., Wrocław 1998, s. 135-136; B. Szyprowski, *Zmiany w instytucji warunkowego umorzenia postępowania karnego*, Prok. i Pr. 2000, z. 4, s. 124; A. Wąsek, *Krytyczne uwagi do wyroku TK z dnia 16 maja 2000 roku (P 1/99) dotyczącego warunkowego umorzenia postępowania karnego* (w:) *Współczesny polski proces karny. Księga ofiarowana Prof. Tadeuszowi Nowakowi*, pod red. S. Stachowiaka, t. VI, Prace WPiA UAM, Poznań 2002, s. 23; W. Wróbel, *Wokół krytyki nowego kodeksu karnego*, PiP 1998, z. 9-10, s. 54-55; B. Kunicka-Michalska (w:) *System prawa karnego. Kary i środki karne*, pod red. M. Meleziń, t. VI, Wyd. C.H. Beck, Instytut Nauk Prawnych PAN, Warszawa 2010, s. 938.

¹¹ A. Zoll (w:) *Kodeks karny...*, op. cit., s. 827 oraz cyt. tamże: Wyrok TK z dnia 16 maja 2000 r., P 1/99, OTK ZU 2000, z. 4, poz. 11; P. Hofmański (red.), *Kodeks postępowania karnego. Komentarz do art. 297-467 k.p.k.*, t. II, wyd. 4., Wyd. C.H. Beck, Warszawa 2011, s. 369; T. Grzegorzczak, *Wydawanie wyroku na posiedzeniu w znowelizowanej procedurze karnej*, PS 2003, nr 9, s. 22, 28-29; M. Olszewski, J. Waszczyński, *Z zagadnień warunkowego umorzenia postępowania karnego*, Pal. 1970, nr 2, s. 31-43; S. Baniak, *Uwagi o warunkowym umorzeniu postępowania*, Prob. Praw. 1981, nr 12, s. 57-58; M. Kotarski, *Rejestr skazanych a warunkowe umorzenie*, Pal. 1998, nr 3-4, s. 44; H. Paluszkievicz, *Warunkowe umorzenie postępowania karnego...*, op. cit., s. 74; K. Nowicki, *Kilka uwag o warunkowym umorzeniu postępowania na posiedzeniu w świetle nowelizacji procedury karnej z 10.01.2003 r.* (w:) *NKPK*, t. XVI, Wyd. UWr., Wrocław 2004, s. 118.

¹² A. Zoll (w:) *Kodeks karny...*, op. cit., s. 825 oraz cyt. tamże: Post SN z dnia 1 marca 2004 r., V KK 373/03, OSNwSK 2004, t. 1, poz. 437 oraz Uchwała SN z dnia 22 grudnia 1993 r., I KZP 34/93, OSNwSK 1994, z. 1-2, poz. 9; Z. Cwińkalski, A. Zoll, *Przegląd orzecznictwa Sądu Najwyższego z zakresu części ogólnej kodeksu karnego za rok 1983 r.*, NP 1984 nr 6, s. 90 oraz analizowane tamże Post. Siedmiu Sędziów SN z dnia 28 grudnia 1982 r., Rnw 16/82, OSNwSK 1983, nr 6, poz. 38, OSPiKA 1983, nr 9, poz. 196; Wyrok SN z dnia 3 października 2008 r., III KK 167/2008, BPK 13/2008; K. Nowicki, *Brak wcześniejszej karalności za przestępstwo jako przesłanka stosowania warunkowego umorzenia postępowania* (w:) *NKPK*, t. XIX, Wyd. UWr., Wrocław 2006, s. 259; J. Kosonoga, *Dozór Policji jako środek zapobiegawczy w polskim procesie karnym*, Wyd. Oficyna a Wolters Kluwer business, Warszawa 2008, s. 90.

¹³ A. Kordik, *Warunkowe...*, op. cit., s. 139; W. Ciechanowicz, *Efektywność...*, op. cit., s. 220-221; L. Bogunia, W. Rodakiewicz, *Problemy...*, op. cit., s. 203; M. Leonieni, W. Michalski, *Efektywność...*, op. cit., s. 6-7, 44-45; A. Marek, *Rola...*, op. cit., s. 223, 224; A. Kordik, *Efektywność probacji i katamnezy wśród sprawców niealimentacji w świetle badań empirycznych* (w:) *Księga Pamiątkowa ku czci Prof. Józefa J. Wąsika*, pod red. L. Bogunii, Wyd. Kolonia Limited, Wrocław 1999, s. 156-161; 164-166.

¹⁴ A. Kordik, *Warunkowe...*, op. cit., s. 9; M. Heine, *Warunki efektywności resocjalizacji nieletnich poddanych dozorowi sądowych kuratorów społecznych*, Wyd. UWr., Wrocław 1982, s. 63; A. Marek, *Rola...*, op. cit., s. 211-229 oraz K. Hamai i in. (red.), *Probation...*, op. cit., cyt. za: A. Marek, *Prawo karne...*, op. cit., s. 295; W. Ciechanowicz, *Efektywność...*, op. cit., s. 220-221; M. Leonieni, W. Michalski, *Efektywność...*, op. cit., s. 6-7, 44-45; E. Skrętowicz, *Problem...*, op. cit., s. 42-43; A. Kordik, *Efektywność...*, op. cit., s. 162-166.

stawy społecznej i przestrzegania porządku prawnego¹⁵.

Analizując przesłanki zastosowania niniejszej instytucji należy zwrócić uwagę w szczególności na zagadnienie ustalenia prognozy kryminologicznej¹⁶, nie uzależnienie stosowania warunkowego umorzenia postępowania karnego od kwestii przyznania się sprawcy do zarzucanego czynu¹⁷ oraz na okoliczności opisane w art. 66 § 3 k.k., które nie zastępują przesłanek wymienionych w art. 66 § 1 k.k. ale uzupełniają je¹⁸. Komentując niniejszą

problematykę, A. Zoll wskazuje, że art. 66 k.k. nie uzależnia stosowania warunkowego umorzenia postępowania karnego od zgody pokrzywdzonego¹⁹.

Badając podnoszoną wyższą efektywność warunkowego umorzenia postępowania karnego należy, moim zdaniem, zestawić poglądy badaczy niniejszej instytucji na poszczególnych etapach postępowania karnego.

Pierwszą grupą poglądów odnoszących się w szczególności do postępowania przygotowawczego jest związana z charakterem

¹⁵ A. Marek, *Rola...*, op. cit., s. 223-224; M. Leonieni, W. Michalski, *Efektywność...*, op. cit. s. 6-7, 44-45.

¹⁶ A. Zoll, *Materiałnoprawna...*, op. cit., s. 81, 174; J. Bafia, *Warunkowe umorzenie postępowania karnego według projektów k.k. i k.p.k.*, Pal. 1968, nr 12, s. 20; K. Buchała, A. Zoll, *Niektóre problemy pogranicza kodeksu karnego i kodeksu wykroczeń*, ZNIBPS 1977, nr 7, s. 123; Wyrok SN z dnia 29 listopada 1989 r. V KRN 290/89; W. Ciechanowicz, *Efektywność...*, op. cit., s. 214; Post. SN z dnia 17 grudnia 2010 r., V KK 383/10, BPK 2010, nr 11; Wyrok SN z dnia 19 września 1978 r., VI KRN 238/78, OSPIKA 1979, z. 11, poz. 203; S.M. Przyjemski, *Glosa do postanowienia Izby Wojskowej SN z dnia 27 listopada 1998 r.*, WZ 68/98, WPP 2000, nr 1, s. 146; A. Zoll, *Materiałne określenie przestępstwa*, Prok. i Pr. 1997, nr 2, s. 15; D. Kuzelewski, *Mediacja w polskim procesie karnym w ocenie prokuratorów i sędziów (w:)*, *Porozumienia karnoprocesowe w praktyce wymiaru sprawiedliwości*, pod red. C. Kuleszy, Wyd. Temida 2, Białystok 2010, s. 163-164.

¹⁷ A. Zoll, *Materiałnoprawna...*, op. cit., s. 178; K. Kubala, *Glosa do Wyroku Składu Siedmiu Sędziów Izby Wojskowej SN z dnia 11 lipca 1985 r.*, RNw 17/85, OSNKW 1986, nr 3-4, poz. 18, WPP 1986, nr 4, s. 458-461; T. Koziół, *Zasada in dubio pro reo a brak wątpliwości co do okoliczności popełnienia czynu zabronionego jako przesłanka warunkowego umorzenia postępowania karnego*, PS 2002, z. 11-12, s. 159; B. Kunicka-Michalska (w:) *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz*, pod red. G. Rejman, Wyd. C.H. Beck 1999, s. 1070-1071, M. Kalitowski (w:) *Kodeks karny. Komentarz*, pod red. A. Wąska, t. II, Wyd. INFO TRADE, Gdańsk 2000, s. 173, cyt. za: K. Nowicki, *Zagadnienia dotyczące możliwości sprzeciwienia się oskarżonemu warunkowemu umorzeniu na posiedzeniu (w:)* NKPK, t. XVII, Wyd. UWr., Wrocław 2005, s. 175; T. Grzegorzczak, J. Tylman, *Polskie postępowanie karne*, Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis, Warszawa 2009, s. 698; P. Kozłowska-Kalisz (w:) *Kodeks karny. Praktyczny komentarz*, pod red. M. Mozgawy, wyd. 3, Wyd. Oficyna a Wolters Kluwer business, Warszawa 2010, s. 168; W. Grzeszczyk, *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, wyd. VII, Wyd. LexisNexis, Warszawa 2010, s. 396; L.K. Paprzycki (w:) *Kodeks postępowania karnego. Komentarz do art. 1-424 k.p.k.*, pod red. J. Grajewskiego, t. I, wyd. 2, Wyd. LEX a Wolters Kluwer business, Warszawa 2010, s. 1084; G. Łabuda (w:) *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz*, pod red. J. Giezka, Wyd. LEX a Wolters Kluwer business, Warszawa 2007, s. 496; M. Filar (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, wyd. 1, Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis, Warszawa 2008, s. 308; Post. SN z dnia 27 listopada 2003 r., V KK 301/03, OSNKW 2004, nr 1, poz. 9, cyt. za: M. Filar (red.), *Kodeks...*, op. cit., s. 312; T. Koziół, *Warunkowe umorzenie postępowania karnego*, Wyd. Oficyna a Wolters Kluwer business, Warszawa 2009, s. 96; Z. Świda, *Uwagi o warunkowym umorzeniu postępowania (w:)* *Współzależność prawa karnego materialnego i procesowego*, pod red. Z. Cwiakalskiego, G. Artymiak, Wyd. Oficyna a Wolters Kluwer business, Warszawa 2009, s. 264; Z. Cwiakalski, A. Zoll, *Przegląd orzecznictwa Sądu Najwyższego z zakresu prawa karnego materialnego za I półrocze 1986 r.*, NP 1987, nr 6, s. 51-52 oraz analizowany tamże Wyrok Siedmiu Sędziów SN z dnia 11 lipca 1985 r., RNw 17/85, OSNKW 1986, nr 3-4, poz. 18; A. Gaberle, *O kilku kontrowersyjnych problemach procesowych warunkowego umorzenia postępowania karnego*, ZNUJ Prace Prawnicze 1971, z. 51, s. 78.

¹⁸ D. Kuzelewski, *Wpływ prawa karnego materialnego na mediację między pokrzywdzonym i oskarżonym-wybrane aspekty (w:)* *Współzależność prawa karnego materialnego i procesowego*, pod red. Z. Cwiakalskiego, G. Artymiak, Wyd. Oficyna a Wolters Kluwer business, Warszawa 2009, s. 352-353; Wyrok SN z dnia 7 kwietnia 2010 r., IV KK 37/2010; Wyrok SN z dnia 11 lipca 2008 r., III KK 77/2008; Wyrok SN z dnia 13 kwietnia 2005 r., III KK 21/2005, OSNwSK 2005, poz. 739; Wyrok SN z dnia 26 listopada 2008 r., IV KK 164/08, OSNwSK 2008, nr 1, poz. 2413, cyt. za: M. Królikowski, K. Szczucki (red.), *Prawo karne - część ogólna. Orzecznictwo*, Wyd. C.H. Beck, Warszawa 2011, s. 470-471; Wyrok SN z dnia 13 czerwca 2007 r. III KK 96/2007; Wyrok SN z dnia 5 maja 2011 r., IV KK 57/11, BPK 2011, nr 10; A. Muszyńska, *Naprawienie szkody wyrządzonej przestępstwem*, Wyd. Oficyna a Wolters Kluwer business, Warszawa 2010, s. 171; A. Zoll, *Założenia polityczno kryminalne kodeksu karnego w świetle wyzwań współczesności*, PiP 1998, z. 9-10, s. 49; B. Myrna, *Przesłanki stosowania instytucji warunkowego umorzenia postępowania karnego w świetle kodeksu karnego z 1997 r. (w:)* NKPK, t. II, Wyd. UWr., Wrocław 1998, s. 201.

¹⁹ A. Zoll (w:) *Kodeks karny...*, op. cit., s. 836; por. A. Wolfowicz, *Uwagi praktyka co do ścigania tzw. przestępstw drogowych*, Pal. 2005, nr 3-4, s. 131, cyt. za: Z. Świda, *Uwagi...*, op. cit., s. 267.

przesłanek opisanych w art. 66 § 3 k.k. A. Zoll słusznie podkreśla, że ich stosowanie dyktowane jest wystąpieniem okoliczności powstałych po popełnieniu przestępstwa, a więc takich, które nie mogą decydować o charakterze samego przestępstwa²⁰. Należy podkreślić, że omawiane okoliczności są od siebie wzajemnie niezależne w tym znaczeniu, iż naprawienie szkody lub uzgodnienie sposobu jej naprawienia może się odbyć bez pojednania między sprawcą a pokrzywdzonym i na odwrót²¹. Jednocześnie zaznacza się, że pojednanie może zależeć od naprawienia szkody lub ustalenia warunków jej naprawienia²².

Drugim wskazanym poglądem odnoszącym się w szczególności do postępowania przygotowawczego jest trafne stwierdzenie T. Koziola podkreślającego, że argumentem za zastosowaniem przedmiotowej instytucji, mającym podstawy w prognozie kryminologicznej, jest także wywiad środowiskowy o wyniku obojętnym²³.

Kolejna konstatacja wskazuje na porozumienie się oskarżonego z pokrzywdzonym w postępowaniu jurysdykcyjnym w trybie art. 341 § 3 k.p.k. Należy zgodzić się z K. Nowickim, który wskazuje, że zadaniem po-

woływanego artykułu jest danie możliwości oskarżonemu i pokrzywdzonemu zminimalizowania we własnym zakresie skutków wcześniejszego działania oskarżonego, dochodzenia roszczeń przez pokrzywdzonego w sposób stosunkowo szybki bez potrzeby czekania do końca procesu a często nawet do dalszego procesu cywilnego²⁴.

Istotny z punktu widzenia efektywności warunkowego umorzenia postępowania karnego jest kształt ugody zawartej w wyniku postępowania mediacyjnego. J. Kaczorek przedstawiając wskazane przez ustawodawcę przesłanki skuteczności ugody mediacyjnej stwierdza, że przedmiotowa ugoda nie może być sprzeczna z prawem, zasadami współżycia społecznego ani zmierzać w jakikolwiek sposób do obejścia prawa przez strony. Kolejnym przywoływanym niezmiernie istotnym aspektem przy zawieraniu ugód jest ich zrozumiałość zarówno dla stron, mających taką ugodę wypełnić i jej przestrzegać, jak również dla sądu biorącego pod uwagę zawartą ugodę przy wydaniu wyroku. Cytowana Autorka zwraca uwagę na rolę mediatora czuwającego nad realnością, akceptowalnością oraz dobrowolnością podjętych przez strony zo-

²⁰ A. Zoll, „Drobna przestępczość...”, op. cit., s. 454.

²¹ W. Daszkiewicz, *Pojednanie, ugoda, mediacja w procesie karnym. Zagadnienia procesowe* (w:) *Nowa kodyfikacja karna. Krótkie komentarze. Kodeks postępowania karnego*, pod red. B. Kubiaka, M. Romanowskiego, z. 8, Ministerstwo Sprawiedliwości. Departament Kadr i Szkolenia, Warszawa 1998, s. 60, cyt. za: K. Nowicki, *Wpływ pojednania oskarżonego (podejrzanego) z pokrzywdzonym na warunkowe umorzenie postępowania* (w:) NKPK, t. IV, Wyd. UW, Wrocław 1999, s. 203-204; D. Wójcik, *Mediacja - nowa instytucja w procesie karnym. Idea i problemy praktyczne* (w:) *U progu nowych kodyfikacji karnych*, Księga Pamiątkowa ofiarowana Profesorowi Leonowi Tyszkiewiczowi, pod red. O. Górniok, Wyd. UŚ, Katowice 1999, s. 329-330; E.A. Wdzięczna, *Warunkowe umorzenie postępowania karnego a postulaty restorative justice - wybrane zagadnienia* (w:) *Problemy prawa i procesu karnego. Księga poświęcona pamięci Profesora Alfreda Kaftala*, pod red. G. Rejman, B.T. Bieńkowskiej, Z. Jędrzejewskiego, P. Mierzejewskiego, Wyd. WPIA UW, Warszawa 2008, s. 336; I. Dziugiel, *Mediacja w postępowaniu przygotowawczym*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie, Szczytno 2004, s. 8; A. Gaberle, *Leksykon polskiej procedury karnej*, Wyd. Arche, Gdańsk 2004, s. 172.

²² M. Płatek, *Wstęp I, czyli o miejscu i roli sprawiedliwości naprawczej w systemie sprawiedliwości karnej* (w:) *Sprawiedliwość naprawcza. Idea. Teoria. Praktyka*, pod red. M. Płatek, M. Fajsta, Wyd. Liber, Warszawa 2005, s. 17, cyt. za: D. Kuźlewski, *Wpływ...*, op. cit., s. 354.

²³ T. Koziol, *Mechanizmy...*, op. cit., s. 190.

²⁴ K. Nowicki, *Wybrane...*, op. cit., s. 142-143.

bowiązań²⁵. W literaturze wskazuje się także na pięć warunków dotyczących formy ugody. Powinna ona być: mierzalna, aktualna, konkretna, realistyczna, określona (MAKRO)²⁶.

Analizę kształtu wyroku warunkowo umarzającego postępowanie karne należy rozpocząć od trafnego poglądu A. Zolla stwierdzającego, że skuteczność warunkowego umorzenia postępowania karnego jako środka polityki karnej zależy przede wszystkim od właściwego operowania przez praktykę środkami oddziaływania wychowawczego, przewidzianymi w art. 28 k.k. (z 1969 r.) oraz należytej kontroli przebiegu całego okresu próby i kontroli wykonywania nałożonych obowiązków²⁷, które z punktu widzenia efektywności powinny być realne, skonkretyzowane oraz odpowiednie ze względu na osobowość sprawcy i popełniony przezeń czyn przestępny²⁸.

Specyfiką środków poddania sprawcy próbie, także warunkowego umorzenia postępo-

wania karnego jest oznaczenie okresu próby, będącego okresem kontrolowanej wolności²⁹, który należy indywidualizować³⁰. Powinien on być realny i skrupulatnie przestrzegany³¹, ponieważ jest sprawdzianem prognozy kryminologicznej sprawcy³² a także czasowym sprawdzianem postępowania sprawcy, wobec którego warunkowo umorzono postępowanie karne³³. Analizowany okres dyscyplinuje sprawcę, a tym samym stwarza najkorzystniejsze warunki oddziaływania wychowawczego³⁴.

Słusznie wskazuje R. Skarbek argumentując, że w przypadku warunkowego umorzenia postępowania karnego za czyn, w którym nie istniała żadna szkoda a przesłanki kryminologiczne, a zwłaszcza prognoza kryminologiczna (że sprawca będzie przestrzegał porządku prawnego) nie uzasadniają nakładania żadnych obowiązków ani dozoru, można przyjąć, iż okres próby będzie stymulatorem zachowania się sprawcy³⁵.

²⁵ J. Kaczorek, *Warunki formalne ugody i sprawozdania w mediacjach prowadzonych w sprawach karnych* (w:) Materiały międzynarodowej konferencji pt. „Mediacja w sprawach karnych jako instytucja dla pokrzywdzonego”, zorganizowanej przez Ministerstwo Sprawiedliwości RP, Instytut Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk oraz Polskie Centrum Mediacji w Warszawie w dniach 7-8 grudnia 2009 r, wyd. I, Wydawca: Ministerstwo Sprawiedliwości, Warszawa 2010, s. 106 - 107.

²⁶ B. Czarnecka-Działuk, D. Wójcik, *Głosy uczestników konferencji* (w:) Materiały międzynarodowej..., op. cit., s. 141.

²⁷ A. Zoll, *Materialnoprawna...*, op. cit., s. 183, por. także A. Murzynowski, *Nałożenie obowiązku naprawienia skutków przestępstwa jako element nowej polityki karania*, PiP 1970, nr 5, s. 720 i n.; A. Bubik, S. Cebulski, *Przeproszenie pokrzywdzonego*, PiZ 1970, nr 14; M. Leonieni, *Warunkowe umorzenie postępowania - naprawienie szkody*, GSIP 1971, nr 3, s. 5, cyt. za: M. Leonieni, *Warunkowe umorzenie postępowania w świetle...*, op. cit., s. 1062, H. Maliszewska-Grosman, J. Jankowski, *Warunkowe umorzenie postępowania karnego a moc wiążąca wyroków karnych w postępowaniu cywilnym*, RPEiS 1978, z. 4, s. 103.

²⁸ J. Kutrzebski, *Warunkowe umorzenie postępowania a wynik próby*, Pal. 1974, nr 5, s. 65, cyt. za: M. Leonieni, W. Michalski, *Zakres...*, op. cit., s. 47.

²⁹ A. Zoll (w:) *Kodeks karny...*, op. cit., s. 837; por. P. Kruszyński, *Warunkowe umorzenie postępowania karnego*, Warszawa 1974, (niepublikowana rozprawa doktorska), s. 254-257, cyt. za: E.A. Wdzięczna, *Warunkowe...*, op. cit., s. 180.

³⁰ M. Leonieni, *Warunkowe umorzenie postępowania w świetle...*, op. cit., s. 1062; por. E.A. Wdzięczna, *Warunkowe...*, op. cit., s. 180.

³¹ W. Ciechanowicz, *Kilka uwag dotyczących podjęcia warunkowo umorzonego postępowania*, WPP 1976, nr 4, s. 374.

³² M. Lipczyńska, *Warunkowość prowadzenia procesu (umorzenie warunkowe), skazania (zawieszenie wykonania kary) i przedterminowego zwolnienia jako trzy nurty przewodnie resocjalizacji sprawcy w współczesnym polskim prawie karnym*, PPIA, t. VII, Wyd. UWr., Wrocław 1976, s. 124, por. Z. Siwik, *Recydywa sprawców niealimentacji*, NP 1972, nr 6, s. 981, cyt. za: A. Kordik, *Warunkowe...*, op. cit., s. 42; M. Gałązka, R.G. Hałas, S. Hyś, D. Szeleszczuk, K. Wiak, *Kodeks karny - część ogólna. Pytania, kazusy, tablice*, wyd. 2, Wyd. C.H. Beck, Warszawa 2011, s. 135.

³³ J. Muszyński, *Warunkowe umorzenie postępowania karnego*, WPP 1970, nr 3, s. 296; por. M. Budyn-Kulik (w:) *Kodeks karny. Praktyczny komentarz*, pod red. M. Mozgawy, wyd. 3, Wyd. Oficyna a Wolters Kluwer business, Warszawa 2010, s. 182.

³⁴ A. Zoll (w:) *Kodeks karny...*, op. cit., s. 837; Wyrok SN z dnia 21 marca 1980r., Rw 92/80, OSNKW 1980, nr 5-6, poz. 47, cyt. za: M. Królikowski, K. Szczucki (red.), *Prawo...*, op. cit., s. 487-488.

³⁵ R. Skarbek (w:) *Kodeks...*, op. cit., s. 437.

W literaturze podkreśla się, że oddanie pod dozór, będąc efektywniejszą od poręczenia³⁶ formą resocjalizacji sprawcy i zadośćuczynienia pokrzywdzonemu³⁷, utrwala pozytywną postawę oraz pomaga w przezwyciężaniu tych czynników, które doprowadziły sprawcę do popełnienia przestępstwa³⁸ poprzez ścisłą kontrolę postępowania takiej osoby na wolności (wolność dozorowana)³⁹. Granice czasowe trwania dozoru są immanentnie związane z okresem próby⁴⁰.

M. Leonieni i W. Michalski zwracają uwagę na podstawowy obowiązek oskarżonego przestrzegania porządku prawnego w okresie próby⁴¹.

K. Nowicki podkreśla, że w kodeksie karnym z 1997 r. katalog obowiązków występujących przy warunkowym umorzeniu postępowania karnego jest zamknięty⁴².

Stosując instytucję warunkowego umorzenia postępowania karnego sąd zobowiązuje sprawcę do naprawienia szkody w całości lub w części (obligatoryjnie^{43, 44}). Pozostałe

³⁶ W. Świda, *Prawo karne*, wyd. IV, Wyd. PWN, Warszawa 1989, s. 305; A. Wiśniewski, *Model kurateli w Polsce*, Wyd. PWN, Warszawa 1978, s. 58, cyt. za: A. Kordik, *Warunkowe...*, op. cit., s. 28; por. K. Daszkiewicz, *Dozór fakultatywny i obligatoryjny*, Prok. i Pr. 2002, nr 10, s. 33; T. Dukiet-Nagórska (red.), *Prawo karne. Część ogólna, szczególna i wojskowa*, Wyd. LexisNexis, Warszawa 2008, s. 214; T. Bojarski (red.), *Polskie prawo karne. Zarys części ogólnej*, wyd. 3, Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis, Warszawa 2008, s. 305.

³⁷ W. Wróbel, A. Zoll, *Polskie...*, op. cit., s. 472, por. M. Cieślak, *Problemy wykonania orzeczeń o warunkowym umorzeniu postępowania*, NP 1971, nr 7-8, s. 1070.

³⁸ A. Zoll (w:) *Kodeks karny...*, op. cit., s. 838; por. L. Bogunia, *Dozór jako istotny element probacji* (w:) NKPK, t. IV, Wrocław 1999, s. 233, cyt. za: A. Pogorzelska, *Dozór przy środkach związanych z poddaniem sprawcy próbie* (w:) *X lat obowiązywania kodeksu karnego wykonawczego*, pod red. S. Lelentała, G. B. Szczygieł, Wyd. Temida 2, Białystok 2009, s. 552; H. Zgólkowa (red.), *Praktyczny słownik współczesnej polszczyzny*, t. IX, Wyd. Kurpisz, Poznań 1996, s. 226-227 oraz M. Szymczak (red.), *Słownik języka polskiego*, t. I, Wyd. PWN, Warszawa 1978, s. 444, cyt. za: J. Kosonoga, *Dozór...*, op. cit., s. 88.

³⁹ W. Wróbel, A. Zoll, *Polskie...*, op. cit., s. 472, por. A. Zoll (w:) *Kodeks karny...*, op. cit., s. 825.

⁴⁰ L. Bogunia, *Dozór...*, op. cit., s. 237.

⁴¹ M. Leonieni, W. Michalski, *Warunkowe umorzenie postępowania karnego w świetle ustawy i praktyki sądowej*, Wydawnictwo Prawnicze, Warszawa 1972, s. 103; B. Kunicka-Michalska (w:) *System...*, op. cit., s. 1009.

⁴² K. Nowicki, *Warunkowe umorzenie postępowania a warunkowe zawieszenie...*, op. cit., s. 42.

⁴³ A. Zoll, *Materialnoprawna...*, op. cit., s. 111; por. J. Bafia, *Warunkowe zawieszenie postępowania w statystyce sądowej*, NP 1958, z. 3, s. 47; W. Daszkiewicz, *Proces adhezyjny na tle prawa polskiego*, Wyd. PWN, Warszawa 1961, s. 21; A. Gubiński i J. Sawicki, *Warunkowe zawieszenie wykonania kary w świetle wytycznych Sądu Najwyższego*, PiP 1958, z. 12, s. 959, cyt. za: A. Zoll, *Materialnoprawna...*, op. cit., s. 111; B. Gronowska, *Restytucja - uwagi na tle warunkowego umorzenia postępowania przygotowawczego*, Prob. Praw. 1984, nr 11, s. 51-52; A. Guzik, *Obowiązek naprawienia szkody w wybranych orzeczeniach Sądu Najwyższego*, CzPKiNP 2003, z. 2, s. 97; W. Makowski, *Kodeks karny - komentarz*, Wyd. F. Hoesicka, Warszawa 1932, s. 189, cyt. za: A. Zoll, *Materialnoprawna...*, op. cit., s. 111.

⁴⁴ A. Zoll (w:) *Kodeks karny...*, op. cit., s. 838-841; por. J. Skupiński, *Warunkowe skazanie w prawie polskim na tle porównawczym*, Oficyna Naukowa, Warszawa 1992, s. 287-289; W. Wolter, *Glosa do uchwały SN z dnia 23 grudnia 1971 r.*, VI KZP 44/71, NP 1972, nr 6, s. 1021; odmiennie W. Daszkiewicz, *Naprawienie szkody w procesie karnym*, Wydawnictwo Prawnicze, Warszawa 1972, s. 42, który przyjmuje dopuszczalność zobowiązania na rzecz wierzyciela anonimowego, cyt. za: Z. Gostyński, *Obowiązek naprawienia szkody w nowym ustawodawstwie karnym*, Kantor Wydawniczy Zakamycze, Kraków 1999, s. 139, 166-167; M. Szewczyk, *Kilka uwag dotyczących odszkodowania jako środka karnego w projekcie kodeksu karnego*, Pal. 1995, nr 1-2, s. 74; M. Szczepaniec, J. Zygmunt, *Obowiązek naprawienia szkody w systemie środków probacyjnych* (w:) *Karnomaterialne i procesowe aspekty naprawienia szkody w świetle kodyfikacji karnych z 1997 r. i propozycji ich zmian*, red. Z. Cwiąkałskiego, G. Artymiak, Wyd. Oficyna a Wolters Kluwer business, Warszawa 2010, s. 144-152 oraz cytowane przez te Autorki: M.A. Wasilewska, I. Gawłowicz, *Wybrane problemy instytucji naprawienia szkody w prawie karnym*, CzPKiNP 2002, nr 2, s. 169, 178; M. Łukasiewicz, A. Ostapa, *Obowiązek naprawienia szkody - wybrane zagadnienia*, Prok. i Pr. 2001, z. 9, s. 54, 57; A. Guzik, *Wpływ warunków materialnych sprawcy na nakładanie obowiązku naprawienia szkody*, CzPKiNP 2002, z. 1, s. 127 i n., cyt. za: A. Zoll (w:) *Kodeks karny...*, op. cit., s. 839-840; Wyrok SN z dnia 11 lutego 2003 r., IV KKN 341/00, OSNwSK 2003, poz. 299; Wyrok SN z dnia 12 czerwca 1997 r., V KKN 288/96, Orzecznictwo Prok. i Pr. 1998 r., nr 1, poz. 3, cyt. za: A. Marek, *Kodeks...*, op. cit., s. 222; R.A. Stefański, *Prawo karne materialne, część ogólna*, Centrum Doradztwa i Informacji Difin, Warszawa 2008, s. 357; Uchwała SN z dnia 21 czerwca 1995 r., I KZP 22/95, OSNKW 1996, z. 9-10, poz. 58, cyt. za: A. Zoll (w:) *Kodeks karny...*, op. cit., s. 840; W. Daszkiewicz, *Zasądzenie odszkodowania z urzędu w polskim procesie karnym*, Wydawnictwo Prawnicze,

stosowane w niniejszej instytucji obowiązki: obowiązek informowania sądu lub kuratora o przebiegu okresu próby⁴⁵, obowiązek zaproszenia pokrzywdzonego⁴⁶, zobowiązanie do wykonywania ciężącego na oskarżonym obowiązku łżenia na utrzymanie innej osoby⁴⁷, obowiązek powstrzymania się od nad-

używania alkoholu lub używania innych środków odurzających⁴⁸, obowiązek poddania się leczeniu, w szczególności odwykowemu lub rehabilitacyjnemu albo oddziaływaniom terapeutycznym⁴⁹, obowiązek uczestnictwa w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych⁵⁰, obowiązek powstrzymania się od kon-

Warszawa 1970, s. 93-94, M. Loenien, *Warunkowe zawieszenie wykonania kary w polskim prawie karnym (analiza ustawy i praktyki sądowej)*, Wydawnictwo Prawnicze, Warszawa 1974, s. 122; R.A. Stefański (w.): *Kodeks Postępowania Karnego. Komentarz*, pod red. Z. Gostyńskiego, wyd. II, Dom Wydawniczy ABC, Warszawa 2004, s. 831; Wyrok SN z dnia 4 lutego 2002 r., II KKN 385/01, LEX nr 53028, cyt. za: J. Lachowski, T. Oczkowski, *Obowiązek naprawienia szkody jako środek karny*, Prok. i Pr. 2007, nr 9, s. 43; A. Pilch, *Charakter obowiązku naprawienia szkody w trybie art. 46 k.k. a problemy praktyki orzeczniczej (w:) Karnomaterialne i procesowe aspekty naprawienia szkody w świetle kodyfikacji karnych z 1997 r. i propozycji ich zmian*, pod red. Z. Cwiągalskiego, G. Artymiak, Wyd. Oficyna a Wolters Kluwer business, Warszawa 2010, s. 122; K. Maksymowicz, *Kilka uwag o obowiązku naprawienia szkody w prawie karnym (w:) NKPK, t. VIII*, Wyd. UWr. Wrocław 2001, s. 111; Wyrok SN z dnia 16 maja 2002 r., III KK 189/02, Orzecznictwo Prok. i Pr. 2002, nr 12, poz. 5, cyt. za: A. Marek, *Kodeks...*, op. cit., s. 222; S. Szyrmer, *Wybrane zagadnienia związane z orzekaniem obowiązku naprawienia szkody jako środka karnego*, CzPKiNP 2005, nr 1, s. 80, 85; Wyrok SN z dnia 31 sierpnia 2007 r., V KK 228/07, BPK 2007, nr 15; Prok. i Pr.-wkl 2008, nr 1, poz. 4, cyt. za: M. Królikowski, K. Szczucki (red.), *Prawo...*, op. cit., s. 472; Wyrok SN z dnia 9 lipca 2008 r., II KK 137/08, OSNWSK 2008, nr 1, poz. 1396, cyt. za: M. Królikowski, K. Szczucki (red.), *Prawo...*, op. cit., s. 316-318; Wyrok SN z dnia 10 maja 1994 r., WR 75/94, OSNKW 1994, nr 7-8, poz. 46; cyt. za: M. Królikowski, K. Szczucki (red.), *Prawo...*, op. cit., s. 501-502; Wyrok SN z dnia 4 lutego 2002 r., II KKN 385/01, LEX nr 53028 oraz odmienne stanowisko R. Giętkowski, *Hierarchia funkcji karnoprawnego obowiązku naprawienia szkody i jej znaczenie w praktyce*, Pal. 2003, z. 11-12, s. 128, 134, cyt. za: A. Zoll (w:) *Kodeks karny...*, op. cit., s. 841; Wyrok SN z dnia 9 lipca 2008 r., II KK 137/08, OSNWSK 2008, nr 1, poz. 1396, cyt. za: M. Królikowski, K. Szczucki (red.), *Prawo...*, op. cit., s. 316-318; P. Hofmański, L.K. Paprzycki, *Środki związane z poddaniem sprawcy próbie (w:) Nowa kodyfikacja karna. Prawo karne. Krótkie komentarze...*, z. 26, Ministerstwo Sprawiedliwości. Departament Kadr i Szkolenia: Wydawnictwo Prawnicze PWN Warszawa 1999, s. 91-92, cyt. za: T. Koziół, *Mechanizmy...*, op. cit., s. 69; Wyrok SN z dnia 16 maja 2002 r., III KK 189/02, Orzecznictwo Prok. i Pr. 2002, nr 12, poz. 5; cyt. za: A. Zoll (w:) *Kodeks karny...*, op. cit., s. 839; A. Sakowicz (w:) K. T. Boratyńska, A. Górski, A. Sakowicz, A. Ważny, *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, wyd. 3, Wyd. C.H. Beck, Warszawa 2009, s. 774-775; Wyrok SN z dnia 10 maja 1994 r., WR 75/94, OSNKW 1994, nr 7-8, poz. 46 oraz Wyrok SN z dnia 31 sierpnia 2007 r., V KK 228/07, BPK 2007, poz. 15, cyt. za: M. Filar (red.), *Kodeks...*, op. cit., s. 314-315; Wyrok SN z dnia 6 sierpnia 2003 r., IV KKN 247/2000, OSNWSK 2003 poz. 1702; Wyrok SN - Izba Wojskowa z dnia 18 stycznia 2007 r., WK 30/2006, BPK 2007, nr 3; Wyrok SN z dnia 11 lutego 2003 r., IV KKN 341/00, LEX nr 77437; Wyrok SN z dnia 17 grudnia 2008 r., III KK 343/08, BPK 2009, nr 1; Wyrok SN z dnia 8 stycznia 2009 r., WK 24/08, BPK 2009, nr 3; A. Marek, *Nowa kodyfikacja karna. Kodeks karny. Krótkie komentarze*, z. 13, Ministerstwo Sprawiedliwości. Departament Kadr i Szkolenia, Warszawa 1998, s. 108, cyt. za: M. Szczepaniec, J. Zygmunt, *Obowiązek...*, op. cit., s. 150; Wyrok SN z dnia 10 maja 1994 r., WR 75/94, OSNKW 1994, nr 7-8, poz. 46, cyt. za: M. Królikowski, K. Szczucki (red.), *Prawo...*, op. cit., s. 501-502; Wyrok SN z 18 kwietnia 2007 r., III KK 470/06, niepubl., cyt. za: M. Królikowski, K. Szczucki (red.), *Prawo...*, op. cit., s. 505-506.

⁴⁵ A. Zoll (w:) *Kodeks karny...*, op. cit., s. 842; T. Koziół, *Warunkowe...*, op. cit., s. 199.

⁴⁶ A. Zoll, *Materialnoprawna...*, op. cit., s. 113-115; por. J. Skupiński, *Warunkowe umorzenie postępowania karnego jako środek polityki karnej prokuratorów i sądów*, St. Praw. 1991, z. 2, s. 285; J. Wojciechowski, *Rola warunkowego zawieszenia kary*, PiZ 1970, nr 20, s. 3, cyt. za: A. Kordik, *Warunkowe...*, op. cit., s. 69; M. Szewczyk, *Jaka alternatywa dla krótkoterminowej kary pozbawienia wolności? (w:) Nauki penalne wobec problemów współczesnej przestępczości. Księga jubileuszowa z okazji 70. rocznicy urodzin Profesora Andrzeja Gaberle*, pod red. K. Krajewskiego, Wyd. Oficyna a Wolters Kluwer business, Warszawa 2007, s. 107; Uchwała Połączonych Izb Karnej i Wojskowej SN z dnia 29 stycznia 1971 r. Wytyczne wymiaru sprawiedliwości i praktyki sądowej w zakresie wykładni i stosowania ustaw karnych dotyczących warunkowego umorzenia postępowania VI KZP 26/69, dział V, pkt. 4.

⁴⁷ A. Zoll (w:) *Kodeks karny...*, op. cit., s. 843; por. M. Kupiec, *Warunkowe...*, op. cit., s. 161 oraz cyt. tamże przez tego Autora Wyrok SN z dnia 16 marca 1971 r., V KRN 59/71, niepublik.; Wyrok SN z dnia 6 lutego 1987 r., WR 17/87, OSNKW 1987, nr 7-8, poz. 64, cyt. za: M. Królikowski, K. Szczucki (red.), *Prawo...*, op. cit., s. 497.

⁴⁸ W. Wróbel, A. Zoll, *Polskie...*, op. cit., s. 475; Wyrok SN z dnia 6 listopada 1970 r., V KRN 419/70, OSNKW 1971, nr 2, poz. 26; A. Tobis, Glosa do wyroku SN z dnia 6 listopada 1970 r., V KRN 419/70, PiP 1971, z. 12.

⁴⁹ A. Zoll (w:) *Kodeks karny...*, op. cit., s. 865 oraz cyt. tamże: Wyrok SA w Gdańsku, z dnia 28 stycznia 2003 r., II Ak 516/02, Apel. Gd. 2003, z. 2, poz. 135.

⁵⁰ A. Zoll (w:) *Kodeks karny...*, op. cit., s. 866; M. Budyn-Kulik (w:) *Kodeks...*, op. cit., s. 179.

taktowania się z pokrzywdzonym lub innymi osobami w określony sposób lub zbliżania się do pokrzywdzonego lub innych osób⁵¹, zakaz opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym⁵² wymienione w art. 67§3 k.k. a także świadczenie pieniężne wymienione w art. 39 pkt. 7 k.k.⁵³, nawiązka⁵⁴, przepadek⁵⁵ oraz zakaz prowadzenia pojazdów, wymieniony w art. 39 pkt. 3 k.k. - do lat 2⁵⁶, mają charakter fakultatywny⁵⁷.

Przechodząc do analizy postępowania wykonawczego należy przywołać pogląd S. Lelenta, który zaznacza, że wykonywanie orzeczenia sądu o warunkowym umorzeniu postępowania karnego zależy od tego, czy było to tzw. umorzenie proste (bez dozoru i obowiązków), czy umorzenie z dozorem, ale bez obowiązków, czy umorzenie z obowiązkami ale bez dozoru czy umorzenie tzw. probacyjne, tj. z dozorem i obowiązkami⁵⁸.

⁵¹ M. Szewczyk (w:) *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz do art. 1 - 116 k.k.*, pod red. A. Zolla, t. I, wyd. 3, Wyd. LEX a Wolters Kluwer business, Warszawa 2007, s. 578; H. Zgółkowa (red.), *Praktyczny słownik współczesnej polszczyzny*, t. 48, Wyd. Kurpisz, Poznań 2004, s. 124, cyt. za: R.A. Stefański, *Nowe środki probacyjne*, Prok. i Pr. 2006, nr 4, s. 25; H. Zgółkowa (red.), *Praktyczny słownik współczesnej polszczyzny*, t. 31, Wyd. Kurpisz, Poznań 2001, s. 386, cyt. za: R.A. Stefański, *Nowe...*, op. cit., s. 24-26; M. Mozgawa (red.), *Prawo karne materialne. Część ogólna*, wyd. 2, Wyd. Oficyna a Wolters Kluwer business, Warszawa 2009, s. 391.

⁵² A. Zoll (w:) *Kodeks karny...*, op. cit., s. 867; W. Wróbel, A. Zoll, *Polskie...*, op. cit., s. 475-476; M. Filar (red.), *Kodeks...*, op. cit., s. 338.

⁵³ A. Zoll, *Materialnoprawna...*, op. cit., s. 115-116; W. Wróbel, A. Zoll, *Polskie...*, op. cit., s. 467-468; R.A. Stefański, *Zakaz prowadzenia pojazdów*, Wyd. PWN, Warszawa 1990, s. 46, cyt. za: M. Mozgawa (red.), *Prawo...*, op. cit., s. 403; J. Bednarzak, *Wstępne rozważania nad warunkowym umorzeniem postępowania*, Prob. Praw. 1969, nr 5, s. 9, cyt. za: T. Stadnicki, *Probacja...*, op. cit., s. 372; Uchwała SN z dnia 21 czerwca 1995 r., I KZP 18/95, OSNKW 1995, nr 9-10, poz. 55; Wyrok SN z dnia 8 kwietnia 2003 r., WA 15/03, OSNKW 2003, nr 7-8, poz. 64; S.M. Przyjemski, *Glosa do wyroku SN z dnia 8 kwietnia 2003 r.*, WA 15/03, OSP 2004, nr 3, poz. 42, s. 177-180; Uchwała SN z dnia 11 października 2001 r., I KZP 21/01, OSNKW 2001, nr 11-12, poz. 90; M. Gajewski, *Glosa do uchwały SN z dnia 11 października 2001 r.*, I KZP 21/01, MoP 2002, nr 11, s. 519-520; Post. SN z dnia 15 grudnia 2005 r., I KZP 46/05, OSNKW 2006, nr 1, poz. 7; M. Leciak, *Glosa do Post. SN z dnia 15 grudnia 2005 r.*, I KZP 46/05, Pal. 2006, nr 3-4, s. 269-273; Uchwała SN z dnia 29 marca 2006 r., I KZP 2/06, OSNKW 2006, nr 4, poz. 32; A. Rybak-Starczak, *Glosa do uchwały SN z dnia 29 marca 2006 r.*, I KZP 2/06, Pal. 2007, nr 9-10, s. 320-324; Wyrok SN z dnia 1 marca 2007 r., WA 10/2007; Wyrok SN z dnia 4 grudnia 2003 r., WA 55/03, OSNKW 2004, z. 2, poz. 21, cyt. za: A. Zoll (w:) *Kodeks karny...*, op. cit., s. 842; por. B. Polańska, T. Koziół, *W sprawie określenia terminu spełnienia świadczenia pieniężnego stosowanego w ramach warunkowego umorzenia postępowania*, CZPKiNP 2008, z. 2, s. 213-221; M. Marcinkowski, *Glosa do wyroku SN z dnia 4 grudnia 2003 r.*, WA 55/03, Prokurator 2004, nr 1, cyt. za: M. Królikowski, K. Szczucki (red.), *Prawo...*, op. cit., s. 476; W. Marcinkowski, *Terminy wykonalności orzeczeń sądowych w zakresie roszczeń majątkowych orzeczonych tytułem środka karnego lub probacyjnego*, PS 2005, z. 2, s. 61 i n.; Wyrok SO w Tarnowie z dnia 29 czerwca 2007 r., II Ka 292/2007, KZS 2007, nr 9, poz. 76; Wyrok SA w Katowicach z dnia 30 września 2008 r., II Aka 282/2008, KZS 2009, nr 1, poz. 81; Wyrok SN z dnia 4 grudnia 2003 r., WA 55/03, OSNKW 2004, nr 2, poz. 21.

⁵⁴ W. Wróbel, A. Zoll, *Polskie...*, op. cit., s. 466; Z. Hołda, K. Postulski, *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, Wyd. Arche, Gdańsk 2006, s. 629-630.

⁵⁵ Z. Cwiakalski (w:) *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz do art. 1 - 116 k.k.*, pod red. A. Zolla, t. I, wyd. 3, Wyd. LEX a Wolters Kluwer business, Warszawa 2007, s. 1089 oraz cyt. tamże J. Raglewski, *Podstawy orzekania środków zabezpieczających o charakterze administracyjnym w kodeksie karnym z 1997 r.*, Prok. i Pr. 2002, z. 4, s. 49, Uchwała SN z dnia 29 września 1987 r., VI KZP 9/87, OSNKW 1987, z. 11-12, poz. 101, L. Ślugoński, *Glosa do uchwały SN z dnia 29 września 1987 r.*, VI KZP 9/87, PiP 1988, z. 10, s. 148.

⁵⁶ A. Zoll (w:) *Kodeks karny...*, op. cit., s. 844, M. Szewczyk, *System środków karnych w projekcie nowego prawa karnego (w:) Problemy kodyfikacji prawa karnego. Księga ku czci Profesora Mariana Cieślaka*, pod red. S. Waltośa, Wyd. UJ, Kraków 1993, s. 157; por. wcześniej zaprezentowany pogląd: W. Wróbel, *Środki karne w projekcie kodeksu karnego (Cześć I)*, PS 1994, nr 7-8, s. 108, 115-116; Uzasadnienie postanowienia SN z dnia 29 stycznia 2002 r., I KZP 33/01, OSNKW 2002, z. 3-4, poz. 15, cyt. za: A. Zoll (w:) *Kodeks karny...*, op. cit., s. 844; K. Łuczak, *Zakaz prowadzenia pojazdów jako środek polityki kryminalnej*, Wyd. UWr., Wrocław 2005, s. 57-58.

⁵⁷ Uchwała SN z dnia 17 marca 2000 r., I KZP 2/00, OSNKW 2000, nr 3-4, poz. 22, cyt. za: M. Królikowski, K. Szczucki (red.), *Prawo...*, op. cit., s. 473-474 z glosą aprobującą: P. Pratkaniecki, *Glosa do uchwały SN z dnia 17 marca 2000 r.*, I KZP 2/00, PS 2002, nr 3, s. 147; P. Tokarz, *Wystarczy posiedzenie*, Rzeczpospolita z dnia 18 lutego 2000 r., s. C 4; R. Kusz, *Jest o co kruszyć kopie*, Rzeczpospolita z dnia 7 marca 2000 r., s. C 3, cyt. za: A. Sakowicz (w:) K. T. Boratyńska..., op. cit., s. 777; por. Post. SN z dnia 29 stycznia 2002 r., I KZP 33/01, OSNKW 2002, nr 3-4, poz. 15 oraz MoP 2003, nr 15, s. 708, cyt. za: M. Filar (red.), *Kodeks...*, op. cit., s. 317, Wyrok SN z dnia 21 sierpnia 2008 r., III KK 231/08; Wyrok SN z dnia 26 lutego 2007 r., IV KK 22/2007; M. Gajewski, *Glosa do post. SN z dnia 29 stycznia 2002 r.*, I KZP 33/01, MoP 2003, nr 15, s. 708-710.

⁵⁸ S. Lelental, *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, wyd. 3, Wyd. C.H. Beck, Warszawa 2010, s. 727; T. Koziół, *Mechanizmy...*, op. cit., s. 248-249.

Z punktu widzenia efektywności badanej instytucji należy zwrócić uwagę na problematykę modyfikacji wyroku warunkowo umarzającego postępowanie karne⁵⁹ oraz wskazać na uchylanie się oskarżonego od doзору⁶⁰, od wykonania nałożonych obowiązków, orzeczonych środków karnych⁶¹, od wykonania ugody zawartej z pokrzywdzonym⁶² jako przesłanki wydania postanowienia sądu o niepodjęciu, podjęciu warunkowo umorzonego postępowania karnego⁶³ albo, wynikającego z analizy akt sprawy, postanowienia o umorzeniu postępowania wykonawczego z powodu upływu okresu wskazanego w art. 68 § 4 k.k.⁶⁴

III. ZAKOŃCZENIE

Podsumowując należy podkreślić, że doktrynalna i badawcza analiza literatury związanej z badaniami własnymi efektywności instytucji warunkowego umorzenia postępowania karnego potwierdza zasadność jej wprowadzenia do polskiego porządku prawnego. Analiza przeprowadzonych badań wskazuje jednak na konieczność wprowadzania zmian w niniejszej instytucji w kierunku zwiększenia jej efektywności.

⁵⁹ A. Zoll (w:) *Kodeks karny...*, op. cit., s. 839, 871; por. Wyrok SA w Warszawie z dnia 24 lutego 2004 r., Aka 10/2004; Uchwała SN z dnia 30 grudnia 1983 r., VI KZP 51/83, OSNKW 1984, z. 5-6, poz. 47, cyt. za: P. Hofmański (red.), *Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Wybór do ćwiczeń z prawa karnego*, Wyd. Temida 2, Białystok 1997, s. 139; L.K. Paprzycki (w:) *Kodeks karny, kodeks postępowania karnego po dziesięciu latach obowiązywania. Ocena i perspektywy zmian*, pod red. M. Mozgawy, K. Dudki, Wyd. Oficyna a Wolters Kluwer business, Warszawa 2009, s. 178; Wyrok SA w Krakowie z dnia 24 listopada 1999 r., II Aka 203/99, KZS 1999, nr 12, poz. 22 oraz Wyrok SA w Krakowie z dnia 23 marca 2000 r., II Aka 38/00, KZS 2000, nr 4, poz. 36, cyt. za: M. Filar (red.), *Kodeks...*, s. 346; Post. SN z dnia 25 stycznia 1996 r., II KRN 183/95, OSNKW 1996, nr 11-12, poz. 91 oraz Post. SN z dnia 10 czerwca 1991 r., II KRN 48/91, OSNKW 1991, nr 10-12, poz. 54, cyt. za: E.A. Wdźięczna, *Warunkowe...*, op. cit., s. 189; por. Uchwała Sądu 7 sędziów SN z dnia 18 października 2001 r. I KZP 22/2001.

⁶⁰ S. Stachowiak, *Podjęcie postępowania karnego warunkowo umorzonego* (w:) *Współczesny polski proces karny. Księga ofiarowana prof. Tadeuszowi Nowakowi*, pod red. S. Stachowiaka, t. VI, Prace WPIA UAM, Poznań 2002, s. 331, por. A. Zoll (w:) *Kodeks karny...*, op. cit., s. 847; Uchwała SN z dnia 12 grudnia 1995 r., I KZP 35/95, OSNKW 1996, nr 1-2, poz. 2, cyt. za: B. Kunicka-Michalska (w:) *Kodeks...*, op. cit., s. 1102; P. Hofmański (red.), *Kodeks postępowania karnego. Komentarz do art. 468-682 k.p.k.*, t. III, Wyd. C.H. Beck, Warszawa 2004, s. 362; Post. SN z dnia 28 lipca 1980 r., V KRN 146/80, OSNKW 1980, nr 10-11, poz. 82, cyt. za: M. Królikowski, K. Szczucki (red.), *Prawo...*, op. cit., s. 513-515.

⁶¹ S. Stachowiak, *Podjęcie...*, op. cit., s. 330; M. Leonien, W. Michalski, *Efektywność...*, op. cit., s. 91, 129; Post. SN z dnia 12 października 1988 r., V KRN 211/88, OSNPG 1989, nr 3, poz. 44, cyt. za: B. Szyprowski, *Zmiany...*, op. cit., s. 122; M. Jachimowicz, *Istota...*, op. cit., s. 79; w odniesieniu do uchylania się oskarżonego od wykonania obowiązku łżenia na utrzymanie innej osoby zob. Wyrok SN z dnia 9 maja 1975 r., III KRN 29/95, OSNKW 1996, nr 9-10, poz. 64, Uchwała Połączonych Izb..., op. cit., teza VII, pkt.2, cyt. za: B. Kunicka-Michalska (w:) *Kodeks...*, op. cit., s. 1102; Post. SN z dnia 23 lutego 1974 r., IV KRN 17/74, OSNKW 1974, nr 5, poz. 95, cyt. za: M. Filar (red.), *Kodeks...*, op. cit., s. 311; Post. SN z dnia 20 maja 2004 r., III KK 92/04, OSNWSK 2004, nr 1, poz. 920, cyt. za: M. Królikowski, K. Szczucki (red.), *Prawo...*, op. cit., s. 512-513; Post. SN z dnia 30 października 1981 r., V KRN 163/81, OSNKW 1982, nr 1, poz. 6, cyt. za: M. Królikowski, K. Szczucki (red.), *Prawo...*, op. cit., s. 517; W. Wróbel, *Środki karne w projekcie kodeksu karnego. Część II. Przegląd*, PS 1995, nr 11-12, s. 119; Post. SN z dnia 28 lipca 1980 r., V KRN 146/80, OSNKW 1980, nr 10-11, poz. 82, cyt. za: M. Królikowski, K. Szczucki (red.), *Prawo...*, op. cit., s. 515; Post. SN z dnia 23 lutego 1974 r., IV KRN 17/74, OSNKW 1974, nr 5, poz. 95, cyt. za: T. Koziół, *Mechanizmy...*, op. cit., s. 76.

⁶² S. Stachowiak, *Podjęcie...*, op. cit., s. 331; por. M. Filar (red.), *Kodeks...*, op. cit., s. 320.

⁶³ A. Zoll, *Materialnoprawna...*, op. cit., s. 118-119; Post. SA we Wrocławiu z dnia 20 stycznia 2000 r., II Ako 616/99, OSA 2000, z. 7-8, poz. 61, cyt. za: A. Zoll (w:) *Kodeks karny...*, op. cit., s. 846, 848; A. Marek, *Warunkowe umorzenie postępowania karnego w polskim ustawodawstwie karnym*, Toruń 1971, s. 146, cyt. za: A. Zoll, *Materialnoprawna...*, op. cit., s. 118; R. Kmiecik, *Posiedzenie sądu w procesie karnym. Prawnodowodowa problematyka orzekania poza rozprawą*, Wyd. UMCS, Lublin 1993, s. 17-21, cyt. za: A. Gerecka-Żołyńska, P. Mazur, H. Paluszkiwicz, *Kilka...*, op. cit., s. 282-283.

⁶⁴ K. Nowicki, *Kilka...*, op. cit., s. 118; por. W. Wróbel, A. Zoll, *Polskie...*, op. cit., s. 481; B. Namysłowska - Gabrysiak, *Prawo karne - część ogólna*, wyd. 4, Wyd. C.H. Beck, Warszawa 2008, s. 199; J. Grajewski (w:) *Kodeks postępowania karnego. Komentarz do art. 425-673 k.p.k.*, pod red. J. Grajewskiego, t. II, wyd. 2, Wyd. LEX a Wolters Kluwer business, Warszawa 2010, s. 385; J. Wojciechowski, *Kodeks karny. Komentarz. Orzecznictwo*, Wyd. Librata, Warszawa 1998, s. 148-149, cyt. za: B. Myrna, *Instytucja podjęcia warunkowo umorzonego postępowania w świetle nowego kodeksu karnego* (w:) NKPK, t. III, Wyd. UWr, Wrocław 1998, s. 58-59.

SŁOWA KLUCZOWE

przegląd literatury, efektywność, warunkowe umorzenie postępowania karnego, okres próby, prace badawcze.

STRESZCZENIE

Celem artykułu jest przedstawienie doktrynalnego i badawczego przeglądu literatury podejmującej problematykę efektywności tytułowej instytucji. Punktem wyjścia niniejszej prezentacji jest analiza badań własnych akt sądowych 405 spraw dotyczących efektywności instytucji warunkowego umorzenia postępowania karnego z lat 2003-2009. Prezentacja i analiza niniejszej literatury zostanie przedstawiona poprzez kolejne etapy postępowania karnego.

KEYWORDS

review of literature, effectiveness, the institution of the conditional discontinuation of criminal proceedings, period of probation, research projects.

SUMMARY

The aim of this article is to present doctrinal and research review of literature of efficiency of the research institution. Analysis is determined by studies of the court records 405 cases concerning the effectiveness of institutions conditional discontinuance of criminal proceedings from the years 2003-2009. Presentation and analysis will be provided through successive stages of criminal proceedings.

BIBLIOGRAFIA

- Andrejew I., Świda W., Wolter W., *Kodeks karny z komentarzem*, Wydawnictwo Prawnicze, Warszawa 1973.
- Bafia J., *Warunkowe umorzenie postępowania karnego według projektów k.k. i k.p.k.*, Palestra 1968, nr 12.
- Bafia J., *Warunkowe zawieszenie postępowania w statystyce sądowej*, Nowe Prawo 1958, z. 3.
- Bafia J., *Wzbogacenie środków zwalczania drobnej przestępczości*, Państwo i Prawo 1968, nr 4-5.
- Baniak S., *Uwagi o warunkowym umorzeniu postępowania*, Problemy Praworządności 1981, nr 12.
- Bednarzak J., *Warunkowe umorzenie postępowania karnego świetle wytycznych Sądu Najwyższego*, Problemy Praworządności 1971, nr 10.
- Bednarzak J., *Wstępne rozważania nad warunkowym umorzeniem postępowania*, Problemy Praworządności 1969, nr 5.
- Bieńkowska E., Skupiński J., *Warunkowe umorzenie postępowania karnego w praktyce prokuratorskiej (w świetle badań statystycznych)*, Studia Prawnicze 1988, z. 3.
- Błaski E. (red.), *Prawo karne. Repetytorium*, wyd. 3, Wyd. Oficyna a Wolters Kluwer business, Warszawa 2008.
- Bogunia L., *Dozór jako istotny element probacji* (w:) L. Bogunia (red.), *Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego*, t. IV, Wyd. UWr, Wrocław 1999.
- Bogunia L., Rodakiewicz W., *Problemy wykonywania warunkowego umorzenia postępowania karnego* (w:) L. Bogunia (red.), *Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego*, t. XVI, Wyd. UWr, Wrocław 2004.
- Bojarski M. (red.), *Prawo karne materialne. Część ogólna i szczególna*, wyd. 4, Wyd. LexisNexis, Warszawa 2010.
- Bojarski T. (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, wyd. 3, Wyd. LexisNexis, Warszawa 2009.
- Bojarski T. (red.), *Polskie prawo karne. Zarys części ogólnej*, wyd. 3, Wydawnictwo Prawnicze. LexisNexis, Warszawa 2008.
- Bojarski T., *Środki związane z poddaniem sprawcy próbie. Uwagi na tle rozwiązań k.k. z 1997 r.* (w:) L. Bogunia (red.), *Księga Pamiątkowa ku czci Profesora Józefa J. Wąsika*, Wyd. UWr, Wrocław 1999.
- Bubik A., Cebulski S., *Przeproszenie pokrzywdzonego*, Prawo i Życie 1970, nr 14.

- Buchała K., *Niektóre problemy nowelizacji przepisów części ogólnej kodeksu karnego*, Nowe Prawo 1981, nr 5.
- Buchała K., Zoll A., *Niektóre problemy pogranicza kodeksu karnego i kodeksu wykroczeń*, Zeszyty Naukowe Instytutu Badania Prawa Sądowego 1977, nr 7.
- Budyn-Kulik M. (w:) M. Mozgawa (red.), *Kodeks karny. Praktyczny komentarz*, wyd. 3, Wyd. Oficyna a Wolters Kluwer business, Warszawa 2010.
- Ciechanowicz W., *Efektywność warunkowego umorzenia postępowania karnego w praktyce prokuratury wojskowej*, Wojskowy Przegląd Prawniczy 1978, nr 2.
- Ciechanowicz W., *Kilka uwag dotyczących podjęcia warunkowo umorzonego postępowania*, Wojskowy Przegląd Prawniczy 1976, nr 4.
- Cieślak M., *Materiałnoprawne oblicze warunkowego umorzenia*, Państwo i Prawo 1971, z. 3-4.
- Cieślak M., *Prawo karne. Zarys instytucji i naczelne zasady*, Wyd. Oficyna a Wolters Kluwer business, Warszawa 2010.
- Cieślak M., *Problemy wykonania orzeczeń o warunkowym umorzeniu postępowania*, Nowe Prawo 1971, nr 7-8.
- Czarnecka-Działuk B., Wójcik D., *Głosy uczestników konferencji (w:) Materiały międzynarodowej konferencji pt. „Mediacja w sprawach karnych jako instytucja dla pokrzywdzonego.”*, zorganizowanej przez Ministerstwo Sprawiedliwości RP, Instytut Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk oraz Polskie Centrum Mediacji w Warszawie w dniach 7-8 grudnia 2009 r, wyd. I, Wydawca: Ministerstwo Sprawiedliwości, Warszawa 2010.
- Ćwiąkowski Z. (w:) A. Zoll (red.), *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz do art. 1- 116 k.k.*, t. I, wyd. 3, Wyd. LEX a Wolters Kluwer business, Warszawa 2007.
- Ćwiąkowski Z., Zoll A., *Przegląd orzecznictwa Sądu Najwyższego z zakresu części ogólnej kodeksu karnego za rok 1983 r.*, Nowe Prawo 1984 nr 6.
- Ćwiąkowski Z., Zoll A., *Przegląd orzecznictwa Sądu Najwyższego z zakresu prawa karnego materialnego za I półrocze 1986 r.*, Nowe Prawo 1987, nr 6.
- Daszkiewicz K., *Dozór fakultatywny i obligatoryjny*, Prokuratura i Prawo 2002, nr 10.
- Daszkiewicz W., *Naprawienie szkody w procesie karnym*, Wydawnictwo Prawnicze, Warszawa 1972.
- Daszkiewicz W., *Pojednanie, ugoda, mediacja w procesie karnym. Zagadnienia procesowe* (w:) B. Kubiak, M. Romanowski (red.), *Nowa kodyfikacja karna. Krótkie komentarze. Kodeks postępowania karnego*, z. 8, Ministerstwo Sprawiedliwości. Departament Kadr i Szkolenia, Warszawa 1998.
- Daszkiewicz W., *Proces adhezyjny na tle prawa polskiego*, Wyd. PWN, Warszawa 1961.
- Daszkiewicz W., *Zasądzenie odszkodowania z urzędu w polskim procesie karnym*, Wydawnictwo Prawnicze, Warszawa 1970.
- Dukiet-Nagórska T. (red.), *Prawo karne. Część ogólna, szczególna i wojskowa*, Wyd. LexisNexis, Warszawa 2008.
- Dziugiel I., *Mediacja w postępowaniu przygotowawczym*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie, Szczytno 2004.
- Filar M. (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, wyd. 1, Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis, Warszawa 2008.
- Fredrich-Michalska I., Stachurska-Marcińczak B. (red.), *Nowe kodeksy karne z 1997 r. z uzasadnieniami*, Wydawnictwo Prawnicze, Warszawa 1997.
- Gaberle A., *Leksykon polskiej procedury karnej*, Wyd. Arche, Gdańsk 2004.
- Gaberle A., *O kilku kontrowersyjnych problemach procesowych warunkowego umorzenia postępowania karnego*, Zeszyty Naukowe UJ Prace Prawnicze 1971, z. 51.
- Gajewski M., *Glosa do post. SN z dnia 29 stycznia 2002 r.*, I KZP 33/01, Monitor Prawniczy 2003, nr 15.
- Gajewski M., *Glosa do uchwały SN z dnia 11 października 2001 r.*, I KZP 21/01, Monitor Prawniczy 2002, nr 11.
- Gałązka M., Hałas R.G., Hyś S., Szeleszczuk D., Wiak K., *Kodeks karny - część ogólna. Pytania, kazusy, tablice*, wyd. 2, Wyd. C.H. Beck, Warszawa 2011.
- Gardocki L., *Prawo karne*, wyd. 16 zmienione, Wyd. C.H. Beck, Warszawa 2010.
- Gerecka-Żołyńska A., Mazur P., Paluszkiewicz H., *Kilka uwag o instytucji warunkowego umorzenia postępowania na tle jej związków z prawem materialnym i formalnym* (w:) Z. Ćwiąkowski, G. Artymiak (red.), *Współza-*

- leżność prawa karnego materialnego i procesowego, Wyd. Oficyna a Wolters Kluwer business, Warszawa 2009.
- Giezek J. (red.), *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz*, Wyd. LEX a Wolters Kluwer business, Warszawa 2007.
- Giętkowski R., *Hierarchia funkcji karnoprawnego obowiązku naprawienia szkody i jej znaczenie w praktyce*, Pa-lestra 2003, z. 11-12.
- Głowicki P., Łasiński G., *Efektywność w organizacji w aspekcie zachowań indywidualnych (w:) Efektywność źró-dłem bogactwa narodów*. Streszczenia referatów i komunikaty z III Konferencji Naukowej w Piechowicach, 21-23 stycznia 2008, Wydawnictwo Społecznej Wyższej Szkoły Przedsiębiorczości i Zarządzania, Wro-cław-Brodnica 2008.
- Goździewicz D., *Warunkowe umorzenie postępowania karnego w praktyce (uwagi de lege ferenda do art. 66§3 k.k.)*, Wojskowy Przegląd Prawniczy 2007, nr 4.
- Gostyński Z., *Obowiązek naprawienia szkody w nowym ustawodawstwie karnym*, Kantor Wydawniczy Zakamycze, Kraków 1999.
- Góral R., *Kodeks karny. Praktyczny komentarz*, Wydawnictwo Zrzeszenia Prawników Polskich, Warszawa 2007.
- Grajewski J. (w:) J. Grajewski, *Kodeks postępowania karnego. Komentarz do art. 425-673 k.p.k.*, t. II, wyd. 2, Wyd. LEX a Wolters Kluwer business, Warszawa 2010.
- Gronowska B., *Restytucja - uwagi na tle warunkowego umorzenia postępowania przygotowawczego*, Problemy Praworządności 1984, nr 11.
- Grzegorzczak T., Tylman J., *Polskie postępowanie karne*, Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis, Warszawa 2009.
- Grzegorzczak T., *Wydawanie wyroku na posiedzeniu w znowelizowanej procedurze karnej*, Przegląd Sądowy 2003, nr 9.
- Grzeszczuk W., *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, wyd. VII, Wyd. LexisNexis, Warszawa 2010.
- Grześkowiak A. (red.), *Prawo karne*, wyd. 2, Wyd. C.H. Beck, Warszawa 2009.
- Gubiński A., Sawicki J., *Warunkowe zawieszenie wykonania kary w świetle wytycznych Sądu Najwyższego*, Państwo i Prawo 1958, z. 12.
- Guzik A., *Obowiązek naprawienia szkody w wybranych orzeczeniach Sądu Najwyższego*, Czasopismo Prawa Kar-nego i Nauk Penalnych 2003, z. 2.
- Guzik A., *Wpływ warunków materialnych sprawcy na nakładanie obowiązku naprawienia szkody*, Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych 2002, z. 1.
- Haber J., *Recenzja książki: M. Leonien, W. Michalski, Warunkowe umorzenie postępowania karnego w świetle ustawy i praktyki sądowej*, Palestra 1973, nr 4.
- Halota Z., Wojewódzki B., *Instytucje kodyfikacji karnej w praktyce postępowania przygotowawczego*, Nowe Prawo 1971, nr 2.
- Hamai K. i in. (red.), *Probation Round the World. A Comparative Study*, London-New York 1995.
- Heine M., *Warunki efektywności resocjalizacji nieletnich poddanych dozorowi sądowych kuratorów społecznych*, Wyd. UWr., Wrocław 1982.
- Hofmański P. (red.), *Kodeks postępowania karnego. Komentarz do art. 468-682 k.p.k.*, t. III, Wyd. C.H. Beck, War-szawa 2004.
- Hofmański P. (red.), *Kodeks postępowania karnego. Komentarz do art. 297-467 k.p.k.*, t. II, wyd. 4., Wyd. C.H. Beck, Warszawa 2011.
- Hofmański P. (red.), *Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Wybór do ćwiczeń z prawa karnego*, Wyd. Temida 2, Bia-łystok 1997.
- Hofmański P., Paprzycki L.K., *Środki związane z poddaniem sprawcy próbie (w:) Nowa kodyfikacja karna. Prawo karne. Krótkie komentarze*, z. 26, Ministerstwo Sprawiedliwości. Departament Kadr i Szkolenia: Wydaw-nictwo Prawnicze PWN Warszawa 1999.
- Hołda Z., Postulski K., *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, Wyd. Arche, Gdańsk 2006.
- Indecki K. (red.), *Podstawy prawa i postępowania karnego*, Wydawnictwo Naukowe Wyższej Szkoły Kupieckiej, Łódź 2009.

- Indecki K., Liszewska A., *Prawo karne materialne. Nauka o przestępstwie, karze i środkach penalnych*, Dom Wydawniczy ABC, Warszawa 2002.
- Jachimowicz M., *Istota i charakter prawny podjęcia postępowania warunkowo umorzonego*, Prokuratura i Prawo 2004, nr 10.
- Jurysta L., Krawczyk M. (w:) *Zapobieganie i zwalczanie przestępczości w Polsce przy zastosowaniu probacyjnych środków karania*. Materiały konferencji zorganizowanej przez Komisję Ustawodawstwa i Praworządności pod patronatem Marszałka Senatu RP Longina Pastusiaka w dniach 1-2 grudnia 2003 r., przy współudziale Rzecznika Praw Obywatelskich, Ministra Sprawiedliwości, Centralnego Zarządu Służby Więziennej oraz Stowarzyszenia Pomocy Społecznej, Rehabilitacji i Resocjalizacji im. H. Ch. Kofoeda w Siedlcach, Kancelaria Senatu RP, Warszawa 2004.
- Kabat A., Młynarczyk Z., *Uwagi o stanie realizacji kodyfikacji karnej*, Nowe Prawo 1975, nr 10-11.
- Kaczorek J., *Warunki formalne ugody i sprawozdania w mediacjach prowadzonych w sprawach karnych* (w:) Materiały międzynarodowej konferencji pt. „Mediacja w sprawach karnych jako instytucja dla pokrzywdzonego”, zorganizowanej przez Ministerstwo Sprawiedliwości RP, Instytut Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk oraz Polskie Centrum Mediacji w Warszawie w dniach 7-8 grudnia 2009 r, wyd. I, Wydawca: Ministerstwo Sprawiedliwości, Warszawa 2010.
- Kalitowski M. (w:) A. Wąsek (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, t. II, Wyd. INFO TRADE, Gdańsk 2000.
- Kalitowski M. (w:) O. Górniok, S. Hoc, M. Kalitowski, S.M. Przyjemski, Z. Sienkiewicz, J. Szumski, L. Tyszkiewicz, A. Wąsek, *Kodeks karny. Komentarz do art. 1-116 k.k.*, Wyd. Arche, Gdańsk 2005.
- Kardas P., Rodzyńkiewicz M., *Projekt kodeksu karnego w świetle opinii sędziów i prokuratorów (część trzecia - środki karne, zasady wymiaru kar i środków karnych, powrót do przestępstwa oraz wolnościowe środki związane z poddaniem sprawcy próbie)*, Wojskowy Przegląd Prawniczy 1996, nr 7-8.
- Klatka N. (w:) M. Kempisty (red.), *Mały słownik cybernetyczny*, Wyd. Wiedza Powszechna, Warszawa 1973.
- Kłosiński J., *Raport z badań dotyczących warunkowego umorzenia postępowania karnego*, Przegląd Policyjny 2007, nr 2.
- Kmiecik R., *Posiedzenie sądu w procesie karnym. Prawnodowodowa problematyka orzekania poza rozprawą*, Wyd. UMCS, Lublin 1993.
- Kokot R., *Warunkowe umorzenie postępowania w projekcie reformy prawa karnego* (w:) J. Kolasa (red.), *Przegląd Prawa i Administracji*, t. XXXI, Wyd. UW, Wrocław 1995.
- Kordik A., *Efektywność probacji i katamnezy wśród sprawców niealimentacji w świetle badań empirycznych* (w:) L. Bogunia (red.), *Księga Pamiątkowa ku czci Prof. Józefa J. Wąsika*, Wyd. Kolonia Limited, Wrocław 1999.
- Kordik A., *Warunkowe zawieszenie wykonania kary w systemie środków probacyjnych i jego efektywność*, Wyd. Kolonia Limited, Wrocław 1998.
- Kosonoga J., *Dozór Policji jako środek zapobiegawczy w polskim procesie karnym*, Wyd. Oficyna a Wolters Kluwer business, Warszawa 2008.
- Kotarbiński T., *Niektóre zagadnienia epistemologii pragmatycznej* (w:) *Problemy efektywności badań naukowych*, Materiały sympozjum naukoznawczego 26 XI 1970, WAP, Warszawa 1971.
- Kotarbiński T., *Traktat o dobrej robocie*, wyd. 5, Wyd. Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław, Warszawa, Kraków, Gdańsk 1973.
- Kotarski M., *Rejestr skazanych a warunkowe umorzenie*, Palestra 1998, nr 3-4.
- Kozioł T., *Mechanizmy selekcji w stosowaniu warunkowego umorzenia postępowania karnego*, Kraków 2007, (niepublikowana rozprawa doktorska obroniona na WPiA UJ).
- Kozioł T., *Warunkowe umorzenie postępowania karnego*, Wyd. Oficyna a Wolters Kluwer business, Warszawa 2009.
- Kozioł T., *Z problematyki warunkowego umorzenia postępowania karnego*, Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych 2000, z. 2.
- Kozioł T., *Zasada in dubio pro reo a brak wątpliwości co do okoliczności popełnienia czynu zabronionego jako przesłanka warunkowego umorzenia postępowania karnego*, Przegląd Sądowy 2002, z. 11-12.

- Kozłowska-Kalisz P. (w:) M. Mozgawa (red.), *Kodeks karny. Praktyczny komentarz*, wyd. 3, Wyd. Oficyna a Wolters Kluwer business, Warszawa 2010.
- Królikowski M., Szczucki K. (red.), *Prawo karne - część ogólna. Orzecznictwo*, Wyd. C.H. Beck, Warszawa 2011.
- Kruszyński P., *Warunkowe umorzenie postępowania karnego*, Warszawa 1974, (niepublikowana rozprawa doktorska).
- Kubala K., *Glosa do Wyroku Składu Siedmiu Sędziów Izby Wojskowej SN z dnia 11 lipca 1985 r.*, RNw 17/85, OSNKW 1986, nr 3-4, poz. 18, *Wojskowy Przegląd Prawniczy* 1986, nr 4.
- Kubec Z., *O niektórych instytucjach w projekcie kodeksu karnego*, *Palestra* 1968, nr 10.
- Kubec Z., *O sędziowskim wymiaru kary na tle projektu k.k.*, *Państwo i Prawo* 1968, nr 7.
- Kulesza C., *Efektywność udziału obrońcy w polskim procesie karnym w perspektywie prawnoporównawczej*, Kantor Wydawniczy Zakamycze, Kraków 2005.
- Kulesza C., *Uwarunkowania efektywności prawa do obrony w znowelizowanym kodeksie postępowania karnego* (w:) Z. Sobolewski, G. Artymiak. Cz. P. Kłak (red.), *Problemy znowelizowanej procedury karnej*, Kantor Wydawniczy Zakamycze, Kraków 2004.
- Kunicka-Michalska B. (w:) G. Rejman (red.), *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz*, Wyd. C.H. Beck 1999.
- Kunicka-Michalska B. (w:) M. Melezini (red.), *System prawa karnego. Kary i środki karne*, t. VI, Wyd. C.H. Beck, Instytut Nauk Prawnych PAN, Warszawa 2010.
- Kunicka-Michalska B., *Rola warunkowego umorzenia w polityce karnej* (w:) J. Skupiński (red.), *Polityka karna w Polsce 1970-1980*, t. I, Wyd. Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wyd. PAN, Wrocław, Warszawa, Kraków, Gdańsk, Łódź 1989.
- Kunicka-Michalska B., *W sprawie utrzymania instytucji warunkowego umorzenia postępowania karnego*, *Państwo i Prawo* 1982, z. 9.
- Kunicka-Michalska B., *Warunkowe umorzenie postępowania karnego w latach 1970-1977*, Wyd. Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wyd. PAN, Wrocław, Warszawa, Kraków, Gdańsk, Łódź 1982.
- Kupiec M., *Niektóre problemy warunkowego umorzenia postępowania karnego na posiedzeniu przed rozprawą na tle postępowań szczególnych* (w:) L. Bogunia (red.), *Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego*, t. XI, Wyd. UWr, Wrocław 2002.
- Kupiec M., *Warunkowe umorzenie postępowania karnego a wynikające z przestępstwa cywilne roszczenia majątkowe* (w:) L. Bogunia (red.), *Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego*, t. X, Wyd. UWr, Wrocław 2002.
- Kusz R., *Jest o co kruszyć kopie*, *Rzeczpospolita* z dnia 7 marca 2000 r., s. C 3.
- Kutrzebski J., *Warunkowe umorzenie postępowania a wynik próby*, *Palestra* 1974, nr 5.
- Kuźlewski D., *Mediacja w polskim procesie karnym w ocenie prokuratorów i sędziów* (w:) C. Kulesza (red.), *Porozumienia karnoprosesowe w praktyce wymiaru sprawiedliwości*, Wyd. Temida 2, Białystok 2010.
- Kuźlewski D., *Wpływ prawa karnego materialnego na mediacje między pokrzywdzonym i oskarżonym-wybrane aspekty* (w:) Z. Cwiągalski, G. Artymiak (red.), *Współzależność prawa karnego materialnego i procesowego*, red., Wyd. Oficyna a Wolters Kluwer business, Warszawa 2009.
- Lachowski J., Oczkowski T., *Obowiązek naprawienia szkody jako środek karny*, *Prokuratura i Prawo* 2007, nr 9.
- Leciak M., *Glosa do Post. SN z dnia 15 grudnia 2005 r.*, I KZP 46/05, *Palestra* 2006, nr 3-4.
- Lelental S., *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, wyd. 3, Wyd. C.H. Beck, Warszawa 2010.
- Leonieni M., *Jak jest - co poprawić?*, *Gazeta Sądowa i Penitencjarna* 1972, nr 4.
- Leonieni M., Michalski W., *Efektywność warunkowego umorzenia postępowania karnego w praktyce sądowej*, Wydawnictwo Prawnicze, Warszawa 1975.
- Leonieni M., Michalski W., *Warunkowe umorzenie postępowania karnego w świetle ustawy i praktyki sądowej*, Wydawnictwo Prawnicze, Warszawa 1972.
- Leonieni M., Michalski W., *Warunkowe umorzenie postępowania karnego (Uwagi de lege ferenda)*, *Nowe Prawo* 1973, nr 9.
- Leonieni M., Michalski W., *Zakres zobowiązań przy warunkowym umorzeniu postępowania karnego*, *Studia Kryminologiczne, Kryminalistyczne i Penitencjarne* 1974, t. 1.

- Leonieni M., *Warunkowe umorzenie postępowania - naprawienie szkody*, Gazeta Sądowa i Penitencjarna 1971, nr 3.
- Leonieni M., *Warunkowe umorzenie postępowania karnego w praktyce sądowej*, Zeszyty Problemowe - Analityczne 1971, nr 20.
- Leonieni M., *Warunkowe umorzenie postępowania w świetle Wytycznych Sądu Najwyższego*, Nowe Prawo 1971, nr 7-8.
- Lipczyńska M., *Warunkowość prowadzenia procesu (umorzenie warunkowe), skazania (zawieszenie wykonania kary) i przedterminowego zwolnienia jako trzy nurty przewodnie resocjalizacji sprawcy w współczesnym polskim prawie karnym*, Przegląd Prawa i Administracji, t. VII, Wyd. UWr, Wrocław 1976.
- Loenieni M., *Warunkowe zawieszenie wykonania kary w polskim prawie karnym (analiza ustawy i praktyki sądowej)*, Wydawnictwo Prawnicze, Warszawa 1974.
- Łabuda G. (w:) J. Giezek (red.), *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz*, Wyd. LEX a Wolters Kluwer business, Warszawa 2007.
- Łuczar K., *Zakaz prowadzenia pojazdów jako środek polityki kryminalnej*, Wyd. UWr, Wrocław 2005.
- Łukaszewicz M., Ostapa A., *Obowiązek naprawienia szkody - wybrane zagadnienia*, Prokuratura i Prawo 2001, z. 9.
- Makowski W., *Kodeks karny - komentarz*, Wyd. F. Hoesicka, Warszawa 1932.
- Maksymowicz K., *Kilka uwag o obowiązku naprawienia szkody w prawie karnym* (w:) L. Bogunia (red.). Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego, t. VIII, Wyd. UWr, Wrocław 2001.
- Maksymowicz K., *W poszukiwaniu nowych środków zwalczania przestępczości w RFN*, Zeszyty Naukowe Instytutu Badania Prawa Sądowego 1981, nr 14.
- Maksymowicz K., *Warunkowe umorzenie postępowania karnego w projekcie zmian przepisów prawa karnego*, Nowe Prawo 1983, nr 3.
- Maliszewska-Grosman H., Jankowski J., *Warunkowe umorzenie postępowania karnego a moc wiążąca wyroków karnych w postępowaniu cywilnym*, *Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny* 1978, z. 4.
- Marcinkowski M., *Glosa do wyroku SN z dnia 4 grudnia 2003 r.*, WA 55/03, Prokurator 2004, nr 1.
- Marcinkowski W., *Terminy wykonalności orzeczeń sądowych w zakresie roszczeń majątkowych orzeczonych tytułem środka karnego lub probacyjnego*, Przegląd Sądowy 2005, z. 2.
- Marek A., *Istota i skutki warunkowego umorzenia postępowania karnego*, Państwo i Prawo 1970, z. 11.
- Marek A., *Stopień społecznego niebezpieczeństwa czynu jako podstawa umorzenia postępowania karnego*, Wyd. PWN, Toruń 1970.
- Marek A., *Warunkowe umorzenie postępowania karnego w polskim ustawodawstwie karnym*, Toruń 1971.
- Marek A., *W sprawie charakteru prawnego orzeczenia o warunkowym umorzeniu postępowania*, *Wojskowy Przegląd Prawniczy* 1971, nr 4.
- Marek A., *Wina a warunkowe umorzenie postępowania*, Nowe Prawo 1971, nr 5.
- Marek A., *Rola amerykańskiej probacji i jej efektywność*, *Acta Universitatis Nicolai Copernici - Ekonomia; Wydział Nauk Ekonomicznych i Zarządzania Uniwersytetu im. Mikołaja Kopernika w Toruniu* 1978, *Prawo XVI*, z. 89.
- Marek A., *Nowa kodyfikacja karna. Kodeks karny. Krótkie komentarze*, z. 13, Ministerstwo Sprawiedliwości. Departament Kadr i Szkolenia, Warszawa 1998.
- Marek A., Waltoś S., *Podstawy prawa i procesu karnego*, wyd. 4, Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis, Warszawa 2008.
- Marek M. (w:) M. Melezini (red.), *System prawa karnego. Kary i środki karne*, t. VI, Wyd. C.H. Beck, Instytut Nauk Prawnych PAN, Warszawa 2010.
- Marek A., *Kodeks karny. Komentarz*, wyd. 5, Wyd. LEX a Wolters Kluwer business, Warszawa 2010.
- Marek A., *Prawo karne*, wyd. 10, Wyd. C.H. Beck, Warszawa 2011.
- Mozgawa M. (red.), *Prawo karne materialne. Część ogólna*, wyd. 2, Wyd. Oficyna a Wolters Kluwer business, Warszawa 2009.

- Mozgawa M. (red.), *Kodeks karny. Praktyczny komentarz*, wyd. 3, Wyd. Oficyna a Wolters Kluwer business, Warszawa 2010.
- Murzynowski A., *Nałożenie obowiązku naprawienia skutków przestępstwa jako element nowej polityki karania*, Państwo i Prawo 1970, nr 5.
- Muszyńska A., *Naprawienie szkody wyrządzonej przestępstwem*, Wyd. Oficyna a Wolters Kluwer business, Warszawa 2010.
- Muszyński J., *Warunkowe umorzenie postępowania karnego*, Wojskowy Przegląd Prawniczy 1970, nr 3.
- Myrna B., *Przesłanki stosowania instytucji warunkowego umorzenia postępowania karnego w świetle kodeksu karnego z 1997 r.* (w:) L. Bogunia (red.), *Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego*, t. II, Wyd. UWr, Wrocław 1998.
- Myrna B., *Instytucja podjęcia warunkowo umorzonego postępowania w świetle nowego kodeksu karnego* (w:) L. Bogunia (red.), *Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego*, t. III, Wyd. UWr, Wrocław 1998.
- Namysłowska - Gabrysiak B., *Prawo karne - część ogólna*, wyd. 4, Wyd. C.H. Beck, Warszawa 2008.
- Nowicki K., *Wybrane zagadnienia z zakresu warunkowego umorzenia postępowania na posiedzeniu przed rozprawą główną w świetle przepisów nowego k.p.k.* (w:) L. Bogunia (red.), *Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego*, Wyd. UWr, Wrocław 1998.
- Nowicki K., *Wpływ pojednania oskarżonego (podejrzanego) z pokrzywdzonym na warunkowe umorzenie postępowania* (w:) L. Bogunia (red.), *Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego*, t. IV, Wyd. UWr, Wrocław 1999.
- Nowicki K., *Warunkowe umorzenie postępowania a warunkowe zawieszenie wykonania kary* (w:) L. Bogunia (red.), *Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego*, t. V, Wyd. UWr, Wrocław 2000.
- Nowicki K., *Warunkowe umorzenie postępowania karnego jako alternatywny środek polityki kryminalnej w polskim procesie karnym*, (nieopublikowana rozprawa doktorska), Wrocław 2001.
- Nowicki K., *Kilka uwag o warunkowym umorzeniu postępowania na posiedzeniu w świetle nowelizacji procedury karnej z 10.01.2003 r.* (w:) L. Bogunia (red.), *Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego*, t. XVI, Wyd. UWr, Wrocław 2004.
- Nowicki K., *Zagadnienia dotyczące możliwości sprzeciwienia się oskarżonego warunkowemu umorzeniu na posiedzeniu* (w:) L. Bogunia (red.), *Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego*, t. XVII, Wyd. UWr, Wrocław 2005.
- Nowicki K., *Brak wcześniejszej karalności za przestępstwo jako przesłanka stosowania warunkowego umorzenia postępowania* (w:) L. Bogunia (red.), *Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego*, t. XIX, Wyd. UWr, Wrocław 2006.
- Olszewski M., Waszczyński J., *Z zagadnień warunkowego umorzenia postępowania karnego*, Palestra 1970, nr 2.
- Paluszkievicz H., *Warunkowe umorzenie postępowania w projekcie k.p.k.*, Palestra 1994, nr 12.
- Paluszkievicz H., *Zgoda oskarżonego na orzekanie o warunkowym umorzeniu postępowania karnego (rozważania de lege lata i de lege ferenda)*, Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny 1996, z. 4.
- Paluszkievicz H., *Warunkowe umorzenie postępowania karnego w stadium postępowania przed sądem* (w:) E. Skrętowicz, I. Nowikowski (red.), *Nowy Kodeks postępowania karnego*. Materiały z sesji naukowej „Nowy kodeks postępowania karnego” oraz III Zjazdu Katedr/Zakładów Postępowania Karnego, Lublin-Kazimierz Dolny 8-10 września 1997 r., Wyd. UMCS, Lublin 1997.
- Paluszkievicz H., *Refleksje o perspektywach rozwoju karnoprosesowej regulacji warunkowego umorzenia postępowania karnego* (w:) J. Jakubowska - Hara, C. Nowak, J. Skupiński (red.), *Reforma prawa karnego. Propozycje i komentarze*, Księga ofiarowana Profesor Barbarze Kunickiej-Michalskiej, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2008.
- Paprzycki L.K. (w:) M. Mozgawa, K. Dudka (red.), *Kodeks karny, kodeks postępowania karnego po dziesięciu latach obowiązywania. Ocena i perspektywy zmian*, Wyd. Oficyna a Wolters Kluwer business, Warszawa 2009.
- Paprzycki L.K. (w:) J. Grajewski (red.), *Kodeks postępowania karnego. Komentarz do art. 1-424 k.p.k.*, t. I, wyd. 2, Wyd. LEX a Wolters Kluwer business, Warszawa 2010.
- Pilch A., *Charakter obowiązku naprawienia szkody w trybie art. 46 k.k. a problemy praktyki orzeczniczej* (w:) Z.

- Ćwiąkański, G. Artymiak (red.), *Karnomaterialne i procesowe aspekty naprawienia szkody w świetle kodyfikacji karnych z 1997 r. i propozycji ich zmian*, Wyd. Oficyna a Wolters Kluwer business, Warszawa 2010.
- Piłajko K., *Prakseologia-nauka o sprawnym działaniu*, Wyd. PWN, Warszawa 1976.
- Piszczyk P., *Orzecznictwo Sądu Najwyższego, Prawo karne*, wyd. 2, Wyd. Instytut, Białystok 1995.
- Plątek M., *Wstęp I, czyli o miejscu i roli sprawiedliwości naprawczej w systemie sprawiedliwości karnej* (w:) M. Plątek, M. Fajst (red), *Sprawiedliwość naprawcza. Idea. Teoria. Praktyka*, red., Wyd. Liber, Warszawa 2005.
- Pogorzelska A., *Dozór przy środkach związanych z poddaniem sprawcy próbie* (w:) S. Lelental, G. B. Szczygieł (red.), *X lat obowiązywania kodeksu karnego wykonawczego*, Wyd. Temida 2, Białystok 2009.
- Polańska B., Koziół T., *W sprawie określenia terminu spełnienia świadczenia pieniężnego stosowanego w ramach warunkowego umorzenia postępowania*, Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych 2008, z. 2.
- Pratkowiecki P., *Glosa do uchwały SN z dnia 17 marca 2000 r.*, I KZP 2/00, *Przegląd Sądowy* 2002, nr 3.
- Przyjemski S.M., *Glosa do postanowienia Izby Wojskowej SN z dnia 27 listopada 1998 r.*, WZ 68/98, *Wojskowy Przegląd Prawniczy* 2000, nr 1.
- Przyjemski S.M., *Glosa do wyroku SN z dnia 8 kwietnia 2003 r.*, WA 15/03, OSP 2004, nr 3, poz. 42.
- Pszczołowski T., *Mała encyklopedia prakseologii i teorii organizacji*, Wyd. Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław, Warszawa, Kraków, Gdańsk 1978.
- Raglewski J., *Podstawy orzekania środków zabezpieczających o charakterze administracyjnym w kodeksie karnym z 1997 r.*, Prokuratura i Prawo 2002, z. 4.
- Reid S.T., *Crime and Criminology*, Hinsdale, Illinois 1976.
- Rejman G. (red.), *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz*, Wyd. C.H. Beck, Warszawa 1999.
- Rybak-Starczak A., *Glosa do uchwały SN z dnia 29 marca 2006 r.*, I KZP 2/06, *Palestra* 2007, nr 9-10.
- Sakowicz A. (w:) K. T. Boratyńska, A. Górski, A. Sakowicz, A. Ważny, *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, wyd. 3, Wyd. C.H. Beck, Warszawa 2009.
- Schneider H.J., *Terapia na wolności alternatywą pobytu w zakładach karnych* (w:) B. Hołyst (red.), *Problemy współczesnej penitencjarystyki w świecie*, Wydawnictwo Prawnicze, Warszawa 1987.
- Siwik Z., *Recydywa sprawców niealimentacji*, *Nowe Prawo* 1972, nr 6, s. 972-982.
- Skarbek R. (w:) M. Królikowski, R. Zawłocki (red.), *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz do art. 32-116 k.k.*, t. II, Wyd. C.H. Beck, Warszawa 2010.
- Skretowicz E., *Charakter prawny orzeczenia warunkowo umarzającego postępowanie karne w świetle zasady domniemania niewinności* (w:) S. Stachowiak (red.), *Współczesny polski proces karny. Księga ofiarowana prof. Tadeuszowi Nowakowi*, t. VI, Prace WPiA UAM, Poznań 2002.
- Skretowicz E., *Problem efektywności i sprawności wykonania kary ograniczenia wolności*, *Palestra* 1976, nr 12.
- Skupiński J., *Warunkowe umorzenie postępowania karnego jako środek polityki karnej prokuratorów i sądów*, *Studia Prawnicze* 1991, z. 2.
- Skupiński J., *Warunkowe skazanie w prawie polskim na tle porównawczym*, Oficyna Naukowa, Warszawa 1992.
- Sługocki L., *Glosa do uchwały SN z dnia 29 września 1987 r.*, VI KZP 9/87, *Państwo i Prawo* 1988, z. 10.
- Stachowiak S., *Podjęcie postępowania karnego warunkowo umorzonego* (w:) S. Stachowiak (red.), *Współczesny polski proces karny. Księga ofiarowana prof. Tadeuszowi Nowakowi*, t. VI, Prace WPiA UAM, Poznań 2002, s. 329-336.
- Stadnicki T., *Probacja przy warunkowym umorzeniu postępowania karnego*, *Służba MO* 1979, nr 3.
- Stańdo-Kawecka B., *Prawne podstawy resocjalizacji*, Kantor Wydawniczy Zakamycze 2000.
- Stefański R.A., *Zakaz prowadzenia pojazdów*, Wyd. PWN, Warszawa 1990.
- Stefański R.A. (w:) Z. Gostyński (red.), *Kodeks Postępowania Karnego. Komentarz*, wyd. II, Dom Wydawniczy ABC, Warszawa 2004.
- Stefański R.A., *Prawo karne materialne, część ogólna*, Centrum Doradztwa i Informacji Difin, Warszawa 2008.
- Stępiak P., *Propozycje zmian organizacyjnych w zakresie stosowania środków probacji* (w:) L. Tyszkiewicz (red.), *Problemy nauk penalnych. Prace ofiarowane Pani Profesor Oktawii Górniok*, Wyd. Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 1996.

- Szczepaniec M., Zygmunt J., *Obowiązek naprawienia szkody w systemie środków probacyjnych* (w:) Z. Cwiąkowski, G. Artymiak (red.), *Karnomaterialne i procesowe aspekty naprawienia szkody w świetle kodyfikacji karnych z 1997 r. i propozycji ich zmian*, Wyd. Oficyna a Wolters Kluwer business, Warszawa 2010.
- Szewczyk M., *System środków karnych w projekcie nowego prawa karnego* (w:) S. Waltoś (red.), *Problemy kodyfikacji prawa karnego. Księga ku czci Profesora Mariana Cieślaka*, Wyd. UJ, Kraków 1993.
- Szewczyk M., *Kilka uwag dotyczących odszkodowania jako środka karnego w projekcie kodeksu karnego*, *Palestra* 1995, nr 1-2.
- Szewczyk M. (w:) A. Zoll (red.), *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz do art. 1- 116 k.k.*, t. I, wyd. 3, Wyd. LEX a Wolters Kluwer business, Warszawa 2007.
- Szewczyk M., *Jaka alternatywa dla krótkoterminowej kary pozbawienia wolności?* (w:) K. Krajewski (red.), *Nauki penalne wobec problemów współczesnej przestępczości. Księga jubileuszowa z okazji 70. rocznicy urodzin Profesora Andrzeja Gaberle*, Wyd. Oficyna a Wolters Kluwer business, Warszawa 2007.
- Szymczak M. (red.), *Słownik języka polskiego*, t. I, Wyd. PWN, Warszawa 1978.
- Szyprowski B., *Zmiany w instytucji warunkowego umorzenia postępowania karnego*, *Prokuratura i Prawo* 2000, z. 4.
- Szyrmer S., *Wybrane zagadnienia związane z orzekaniem obowiązku naprawienia szkody jako środka karnego*, *Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych* 2005, nr 1.
- Świda W., *Projekt kodeksu karnego z 1968 r. ze stanowiska polityki kryminalnej*, *Państwo i Prawo* 1968, nr 4-5.
- Świda W., *Prawo karne*, wyd. IV, Wyd. PWN, Warszawa 1989.
- Świda Z., *Uwagi o warunkowym umorzeniu postępowania* (w:) Z. Cwiąkowski, G. Artymiak (red.), *Współzależność prawa karnego materialnego i procesowego*, Wyd. Oficyna a Wolters Kluwer business, Warszawa 2009.
- Świerk M., *Spojrzenie na efektywność z perspektywy austriackiej szkoły ekonomii* (w:) *Efektywność źródłem bogactwa narodów*. Streszczenia referatów i komunikaty z III Konferencji Naukowej w Piechowicach, 21-23 stycznia 2008, Wydawnictwo Społecznej Wyższej Szkoły Przedsiębiorczości i Zarządzania, Wrocław-Brodnica 2008.
- Tobis A., *Glosa do wyroku SN z dnia 6 listopada 1970 r., V KRN 419/70*, *PiP* 1971, z. 12.
- Tokarz P., *Wystarczy posiedzenie*, *Rzeczpospolita* z dnia 18 lutego 2000 r., s. C 4.
- Warren M.O., *Correctional Treatment In Commun its Settings: A Report of Current Research*, Washington 1972.
- Warylewski J., *Prawo karne. Część ogólna*, wyd. 4, Wyd. LexisNexis, Warszawa 2009.
- Wasilewska M.A., Gawłowicz I., *Wybrane problemy instytucji naprawienia szkody w prawie karnym*, *Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych* 2002, nr 2.
- Wąsek A., *Krytyczne uwagi do wyroku TK z dnia 16 maja 2000 roku (P 1/99) dotyczącego warunkowego umorzenia postępowania karnego* (w:) S. Stachowiak (red.), *Współczesny polski proces karny. Księga ofiarowana Prof. Tadeuszowi Nowakowi*, t. VI, *Prace WPIA UAM*, Poznań 2002.
- Wdzięczna E.A., *Warunkowe umorzenie postępowania karnego a postulaty restorative justice - wybrane zagadnienia* (w:) G. Rejman, B.T. Bieńkowska, Z. Jędrzejewski, P. Mierzejewski (red.), *Problemy prawa i procesu karnego, Księga poświęcona pamięci Profesora Alfreda Kaftala*, Wyd. WPIA UW, Warszawa 2008.
- Wdzięczna E.A., *Warunkowe umorzenie postępowania karnego w świetle koncepcji sprawiedliwości naprawczej*, wyd. 1, Wyd. TNOiK „Dom Organizatora”, Toruń 2010.
- Wilkin J., *Efektywność a sprawiedliwość jako problem ekonomiczny* (w:) J. Wilkin (red.), *Efektywność a sprawiedliwość*, Wyd. Key Text, Warszawa 1997.
- Wiśniewski A., *Model kurateli w Polsce*, Wyd. PWN, Warszawa 1978.
- Wojciechowski J., *Rola warunkowego zawieszenia kary*, *Prawo i Życie* 1970, nr 20.
- Wojciechowski J., *Kodeks karny. Komentarz. Orzecznictwo*, Wyd. Librata, Warszawa 1998.
- Wolfowicz A., *Uwagi praktyka co do ścigania tzw. przestępstw drogowych*, *Palestra* 2005, nr 3-4.
- Wolter W., *Glosa do uchwały SN z dnia 23 grudnia 1971 r.*, VI KZP 44/71, *Nowe Prawo* 1972, nr 6.
- Wójcik D., *Mediacja - nowa instytucja w procesie karnym. Idea i problemy praktyczne* (w:) O. Górniok (red.), *U progu nowych kodyfikacji karnych, Księga Pamiątkowa ofiarowana Profesorowi Leonowi Tyszkiewiczowi*, Wyd. UŚ, Katowice 1999.

- Wróbel W., *Środki karne w projekcie kodeksu karnego (Część I)*, Przegląd Sądowy 1994, nr 7-8.
- Wróbel W., *Środki karne w projekcie kodeksu karnego. Część II. Przepadek*, Przegląd Sądowy 1995, nr 11-12.
- Wróbel W., *Wokół krytyki nowego kodeksu karnego*, Państwo i Prawo 1998, z. 9-10.
- Wróbel W., Zoll A., *Polskie prawo karne. Część ogólna*, Społeczny Instytut Wydawniczy Znak, Kraków 2010.
- Zgółkowa H. (red.), *Praktyczny słownik współczesnej polszczyzny*, t. IX, Wyd. Kurpisz, Poznań 1996.
- Zgółkowa H. (red.), *Praktyczny słownik współczesnej polszczyzny*, t. 31, Wyd. Kurpisz, Poznań 2001.
- Zgółkowa H. (red.), *Praktyczny słownik współczesnej polszczyzny*, t. 48, Wyd. Kurpisz, Poznań 2004.
- Zoll A., *Charakter prawny orzeczenia o warunkowym umorzeniu postępowania karnego*, Wojskowy Przegląd Prawniczy 1971, nr 1.
- Zoll A., *Materialnoprawna problematyka warunkowego umorzenia postępowania karnego*, Zeszyty Naukowe UJ Prace Prawnicze, z. 62, Warszawa - Kraków 1973.
- Zoll A., *Materiałne określenie przestępstwa*, Prokuratura i Prawo 1997, nr 2.
- Zoll A., *Założenia polityczno kryminalne kodeksu karnego w świetle wyzwań współczesności*, Państwo i Prawo 1998, z. 9-10.
- Zoll A., „Drobna przestępczość” jako problem dogmatyki prawa karnego i polityki karnej (w:) J. Czapska, A. Gaberle, A. Świątowski, A. Zoll (red.), *Zasady procesu karnego wobec wyzwań współczesności. Księga ku czci Profesora Stanisława Waltosia*, Wydawnictwa Prawnicze PWN, Warszawa 2000.
- Zoll A. (w:) A. Zoll (red.), *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz do art. 1- 116 k.k.*, t. I, wyd. 3, Wyd. LEX a Wolters Kluwer business, Warszawa 2007.

Orzecznictwo

- Wyrok TK z dnia 16 maja 2000 r., P. 1/99, OTK ZU 2000, z. 4, poz. 11.
- Uchwała Połączonych Izb Karnej i Wojskowej SN z dnia 29 stycznia 1971 r. Wytoczne wymiaru sprawiedliwości i praktyki sądowej w zakresie wykładni i stosowania ustaw karnych dotyczących warunkowego umorzenia postępowania VI KZP 26/69.
- Uchwała SN z dnia 30 grudnia 1983 r., VI KZP 51/83, OSNKW 1984, z. 5-6, poz. 47.
- Uchwała SN z dnia 29 września 1987 r., VI KZP 9/87, OSNKW 1987, z. 11-12, poz. 101.
- Uchwała SN z dnia 22 grudnia 1993 r., I KZP 34/93, OSNKW 1994, z. 1-2, poz. 9.
- Uchwała SN z dnia 21 czerwca 1995 r., I KZP 18/95, OSNKW 1995, nr 9-10, poz. 55.
- Uchwała SN z dnia 21 czerwca 1995 r., I KZP 22/95, OSNKW 1996, z. 9-10, poz. 58.
- Uchwała SN z dnia 12 grudnia 1995 r., I KZP 35/95, OSNKW 1996, nr 1-2, poz. 2.
- Uchwała SN z dnia 17 marca 2000 r., I KZP 2/00, OSNKW 2000, nr 3-4, poz. 22.
- Uchwała SN z dnia 11 października 2001 r., I KZP 21/01, OSNKW 2001, nr 11-12, poz. 90.
- Uchwała Składu 7 Sędziów SN z dnia 18 października 2001 r. I KZP 22/2001.
- Uchwała SN z dnia 29 marca 2006 r., I KZP 2/06, OSNKW 2006, nr 4, poz. 32.
- Wyrok Siedmiu Sędziów SN z dnia 11 lipca 1985 r., RNw 17/85, OSNKW 1986, nr 3-4, poz. 18.
- Wyrok SN z dnia 6 listopada 1970 r., V KRN 419/70, OSNKW 1971, nr 2, poz. 26.
- Wyrok SN z dnia 16 marca 1971 r., V KRN 59/71, niepublik.
- Wyrok SN z dnia 9 maja 1975 r., III KRN 29/95, OSNKW 1996, nr 9-10, poz. 64.
- Wyrok SN z dnia 19 września 1978 r., VI KRN 238/78, OSPiKA 1979, z. 11, poz. 203.
- Wyrok SN z dnia 21 marca 1980 r., Rw 92/80, OSNKW 1980, nr 5-6, poz. 47.
- Wyrok SN z dnia 6 lutego 1987 r., WR 17/87, OSNKW 1987, nr 7-8, poz. 64.
- Wyrok SN z dnia 29 listopada 1989 r. V KRN 290/89.
- Wyrok SN z dnia 10 maja 1994 r., WR 75/94, OSNKW 1994, nr 7-8, poz. 46.
- Wyrok SN z dnia 12 czerwca 1997 r., V KKN 288/96, Orzecznictwo Prok. i Pr. 1998 r., nr 1, poz. 3.
- Wyrok SN z dnia 4 lutego 2002 r., II KKN 385/01, LEX nr 53028.
- Wyrok SN z dnia 16 maja 2002 r., III KK 189/02, Orzecznictwo Prokuratury i Prawa 2002, nr 12, poz. 5.
- Wyrok SN z dnia 11 lutego 2003 r., IV KKN 341/00, OSNwSK 2003, poz. 299.

- Wyrok SN z dnia 8 kwietnia 2003 r., WA 15/03, OSNKW 2003, nr 7-8, poz. 64.
- Wyrok SN z dnia 6 sierpnia 2003 r., IV KKN 247/2000, OSNwSK 2003 poz. 1702.
- Wyrok SN z dnia 4 grudnia 2003 r., WA 55/03, OSNKW 2004, z. 2, poz. 21.
- Wyrok SN z dnia 13 kwietnia 2005 r., III KK 21/2005, OSNwSK 2005, poz. 739.
- Wyrok SN - Izba Wojskowa z dnia 18 stycznia 2007 r., WK 30/2006, Biuletyn Prawa Karnego 2007, nr 3.
- Wyrok SN z dnia 26 lutego 2007 r., IV KK 22/2007.
- Wyrok SN z dnia 1 marca 2007 r., WA 10/2007.
- Wyrok SN z dnia 18 kwietnia 2007 r., III KK 470/06, niepubl.
- Wyrok SN z dnia 13 czerwca 2007 r. III KK 96/2007.
- Wyrok SN z dnia 31 sierpnia 2007 r., V KK 228/07, Biuletyn Prawa Karnego 2007, nr 15; Prokuratura i Prawo-wkł 2008, nr 1, poz. 4.
- Wyrok SN z dnia 9 lipca 2008 r., II KK 137/08, OSNwSK 2008, nr 1, poz. 1396.
- Wyrok SN z dnia 11 lipca 2008 r., III KK 77/2008.
- Wyrok SN z dnia 21 sierpnia 2008 r., III KK 231/08.
- Wyrok SN z dnia 3 października 2008 r., III KK 167/2008, Biuletyn Prawa Karnego 13/2008.
- Wyrok SN z dnia 26 listopada 2008 r., IV KK 164/08, OSNwSK 2008, nr 1, poz. 2413.
- Wyrok SN z dnia 17 grudnia 2008 r., III KK 343/08, Biuletyn Prawa Karnego 2009, nr 1.
- Wyrok SN z dnia 8 stycznia 2009 r., WK 24/08, Biuletyn Prawa Karnego 2009, nr 3.
- Wyrok SN z dnia 7 kwietnia 2010 r., IV KK 37/2010.
- Wyrok SN z dnia 5 maja 2011 r., IV KK 57/11, Biuletyn Prawa Karnego 2011, nr 10.
- Wyrok SA w Krakowie z dnia 24 listopada 1999 r., II AKa 203/99, Krakowskie Zeszyty Sądowe 1999, nr 12, poz. 22.
- Wyrok SA w Krakowie z dnia 23 marca 2000 r., II AKa 38/00, Krakowskie Zeszyty Sądowe 2000, nr 4, poz. 36.
- Wyrok SA w Gdańsku, z dnia 28 stycznia 2003 r., II Aka 516/02, Apel. Gd. 2003, z. 2, poz. 135.
- Wyrok SA w Warszawie z dnia 24 lutego 2004 r., AKa 10/2004.
- Wyrok SA w Katowicach z dnia 30 września 2008 r., II AKa 282/2008, Krakowskie Zeszyty Sądowe 2009, nr 1, poz. 81.
- Wyrok SO w Tarnowie z dnia 29 czerwca 2007 r., II Ka 292/2007, Krakowskie Zeszyty Sądowe 2007, nr 9, poz. 76.
- Post. Siedmiu Sędziów SN z dnia 28 grudnia 1982 r., Rnw 16/82, OSNKW 1983, nr 6, poz. 38, OSPiKA 1983, nr 9, poz. 196.
- Post. SN z dnia 23 lutego 1974 r., IV KRN 17/74, OSNKW 1974, nr 5, poz. 95.
- Post. SN z dnia 28 lipca 1980 r., V KRN 146/80, OSNKW 1980, nr 10-11, poz. 82.
- Post. SN z dnia 30 października 1981 r., V KRN 163/81, OSNKW 1982, nr 1, poz. 6.
- Post. SN z dnia 12 października 1988 r., V KRN 211/88, OSNPG 1989, nr 3, poz. 44.
- Post. SN z dnia 10 czerwca 1991 r., II KRN 48/91, OSNKW 1991, nr 10-12, poz. 54.
- Post. SN z dnia 25 stycznia 1996 r., II KRN 183/95, OSNKW 1996, nr 11-12, poz. 91.
- Post. SN z dnia 29 stycznia 2002 r., I KZP 33/01, OSNKW 2002, nr 3-4, poz. 15 oraz Monitor Prawniczy 2003, nr 15, s. 708.
- Post. SN z dnia 27 listopada 2003 r., V KK 301/03, OSNKW 2004, nr 1, poz. 9.
- Post SN z dnia 1 marca 2004 r., V KK 373/03, OSNwSK 2004, t. 1, poz. 437.
- Post. SN z dnia 20 maja 2004 r., III KK 92/04, OSNwSK 2004, nr 1, poz. 920.
- Post. SN z dnia 15 grudnia 2005 r., I KZP 46/05, OSNKW 2006, nr 1, poz. 7.
- Post. SN z dnia 17 grudnia 2010 r., V KK 383/10, Biuletyn Prawa Karnego 2010, nr 11.
- Post. SA we Wrocławiu z dnia 20 stycznia 2000 r., II Ako 616/99, OSA 2000, z. 7-8, poz. 61.

NOTA O AUTORZE

Dr Karol Juszka, Uniwersytet Jagielloński, Wydział Prawa i Administracji, Katedra Prawa Karnego, kontakt: karol_juszka@interia.pl, główne kierunki zainteresowań: formy wstrzymania wykonania kary pozbawienia wolności, środki poddania sprawcy próbie, wymiar kary, prawa człowieka.